

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Haridusteaduste instituut
Klassiõpetaja õppekava

Mariia Medvichuk

AVATUD ÕPPERUUMIS ÕPETAVATE ÕPETAJATE ARUSAAMAD AVATUD RUUMI
OLEMUSEST JA SEAL ÕPETAMISEST
magistritöö

Juhendaja: haridustehnoloogia dotsent Mario Mäeots

Läbiv teema: Avatud õpperuum

Tartu 2019

Sisukord

Resümee	2
Abstract	3
Sissejuhatus	4
1. Teoreetiline ülevaade	5
1.1 Avatud ruumi ajalugu	5
1.2 Avatud ruumi mõiste ja kirjeldus	6
1.3 Avatud ruum nüüdisaegse õpikäsituse vaatest	8
1.4 Ülevaade Eestis loodud avatud ruumidest	10
1.5 Magistritöö eesmärk ja uurimisküsimused	11
2. Metoodika.....	11
2.1 Valim	12
2.2 Andmete kogumine ja uurimuse protseduur	13
2.3 Andmeanalüüs	14
3. Uurimistulemused	16
3.1 Kuidas mõistavad õpetajad avatud õpperuumi?	16
3.1.1. Kuidas tõlgendavad õpetajad avatud ruumi mõistet?	17
3.1.2. Millised on õpetajate poolt välja toodud avatud õpperuumi tunnused?.....	17
3.1.3. Milliseid meetodeid kasutavad õpetajad avatud õpperuumis?.....	19
3.2 Kuidas iseloomustavad õpetajad avatud ruumis õpetamise protsessi?.....	19
3.2.1. Milline on õpilaste roll avatud õpperuumis?	20
3.2.2. Millised on õpetaja poolt välja toodud avatud õpperuumi takistused?.....	20
3.2.3. Millised on õpetajate poolt välja toodud avatud õpperuumi võimalused?.....	22
3.2.4. Milline on õpetajate valmisolek ja hoiak avatud õpperuumis õpetamisele õpetajate hinnangul?.....	24
3.2.5. Kuidas kirjeldavad õpetajad koostööd ja õpetaja rolli avatud õpperuumis?.....	25
3.3 Milliseid avatud ruumi tunnuseid on võimalik näha juba loodud avatud ruumides?	27

3.3.1. Mitteosaleva vaatluse analüüs.....	27
3.3.2. Avatud ruumi füüsiline keskkond ühe kooli näitel	28
4. Arutelu.....	30
4.1 Töö piirangud ja soovitusel edasiseks uurimiseks	32
5. Tänuõnad	33
6. Autorsuse kinnitus.....	33
7. Kasutatud kirjandus.....	34
Lisad	37

Resümee

Avatud õpperuumis õpetavate õpetajate arusaamad avatud ruumi olemusest ja seal õpetamisest

Avatud õpperuum on Eesti koolides uudne ruumilahendus, mis on näiteks kooliuuendusest Üha rohkem luuakse sellist laadi keskkonda koolide siseruumidesse, mis nõuab renoveerimistöid koolihoones. Teadaolevalt ei ole uuritud, kuidas toimub avatud õpperuumis õppimine ning õpetamine. Käesoleva magistritöö eesmärk on esmalt kirjanduse põhjal ära defineerida avatud ruumi mõiste, välja selgitada, milline on õpetajate arusaam avatud õpperuumist ja seal õpetamisest. Lisaks, millised on juba loodud avatud ruumi füüsilise keskkonna tunnused. Magistritöös antakse ülevaade õpetajate arusaamadest avatud ruumi olemusest ja kogemustest avatud ruumis õpetamisest. Uurimus põhineb õpetajate kogemustele, kirjeldustele ja arvamustele. Uurimuses osales kolm Tartu linna õpetajat ja üks Tallinna kooli juhtkonda kuuluv õpetaja. Õpetajate arusaamade väljaselgitamiseks kasutati poolstruktureeritud intervjuud. Lisaks intervjuudele tehti vaatlused kahes koolis ning avatud õpperuume külastati kõikides valimisse kuulunud koolides.

Tulemustest selgus, et õpetajate arusaam avatud ruumist on erinev. Samas sarnasus ilmnes kui kirjeldati on avatud õpperuumi kui koht, kus õpilane arendab oma sotsiaalseid oskusi ning mis on heaks vahelduseks õpetajatele ja õpilastele. Samas leiti, et üheks avatud ruumi kitsaskohaks on õpetajate ettevalmistus ehk keskkond nõuab suurt ja põhjaliku eeltööd õpetajatelt. Olenemata takistustest suhtuvad õpetajad uudsesse ruumilahendusse positiivselt ning julgustavad teisi õpetajaid katsetama.

Võtmesõnad: avatud õpperuum, õpetajate arusaamad ja kogemused

Abstract

Teachers perceptions about teaching and learning in open classroom environment

Teaching in open classrooms is new for Estonian schools, this is one of school innovation examples. More and more these sorts of environments are created, which require renovations in schools. There are no known studies that expand upon how teaching and learning actually takes place in open classrooms. This master's thesis task is to define open classroom concept and to figure out what is the teachers understanding of teaching in these new conditions.

Additionally, how has the open classroom already changed the physical environment.

Master's thesis is giving an overview of how teachers feel about teaching in open classroom and what are their experiences. Study relies on teachers' descriptions, thoughts and overall experience. The study participants were 3 teachers from Tartu and a teacher for Tallinn who also belongs to the schools' board. To gain data from the teachers there was used a semi-structured interview method. Additionally, to interviews there was visual examination of classes in two schools and of classrooms themselves in other schools.

The results show that teachers feel differently about the open classroom. There was resemblance in visualization of open classrooms as a place where student strongly develops its social skills, which eases of the pressure for the kids and also to the teacher. At the same time teachers found that this kind of environment demands a lot of preparation work from the teachers. At the same time, they did not see this as an obstacle and would recommend other teachers to try out open classrooms.

Keywords: open classroom, open plan classroom, teachers perceptions

Sissejuhatus

Üha rohkem toimub Eesti koolimaastikul muudatused mitte ainult õpetamisemethodikates, vaid ka füüsilises keskkonnas. Sellele leiab viiteid meediast, kus kajastatakse infot haridusest, koolidest ning üldistest ühiskondlikest ootustest. Muutuvas ühiskonnas on pidevas muutumises ka haridussüsteem. Uuendatakse vanu koolimaju kaasaegsemaks või renoveeritakse õppehooneid nii väliselt kui ka sisustuselt. Näiteks 2018 suve lõpus renoveeriti Tartu Raatuse kool. Sama aasta sügisel hakati uuendama Tartu Variku kooli, mis on veel ehitusjärgus (Tartu Variku kool, s.a). Õpilastele luuakse paremaid õpitingimusi, mille alla kuulub ka õpikeskkonna muutmine. Õpikeskkonna muutmine lähtub välja töötatud haridusstrateegiatest ja nüüdisaegsest õpikäsitusest. Mõlemad on valminud Tartu ja Tallinna Ülikoolide ja Haridus- ja Teadusministeeriumiga koostöös.

Haridus- ja Teadusministeerium (s.a) on kirjeldanud Eesti elukestva õppe strateegiat 2020, mille eesmärgiks on luua Eesti inimeste võimetele ja vajadustele vastavaid õpivõimalusi. Selleks, et eesmärgini jõuda on loodud viis strateegilist suunda: muutunud õpikäsituse, pädevad ja motiveeritud õpetajad ja koolijuhid, elukestva õppe võimaluste ja töömaailma vajaduste vastavus, digipööre ja võrdsed võimalused elukestvaks õppeks (Haridus- ja teadusministeerium, s.a). Nüüdseks on Haridus- ja Teadusministeerium hakanud planeerima uut strateegiat. See hõlmab haridust, teadust, noorte- ja keelevaldkonda, mida nimetatakse haridus- ja teadusstrateegiaks 2021-2035 (Haridus- ja teadusministeerium, 2019). Uue strateegia eesmärgid on kirja pandud visioonidena. Näiteks õpikäsituse uuendamise jätkamine, kus õppimine on õpilaskeskne ja koostöine (Haridus- ja teadusstrateegia..., 2019). Rõhk on seejuures oskuste omandamisel. Oskuste all peetakse silmas kohanemis- ja enesejuhtimisvõimet, sotsiaalseid oskusi, kriitilise mõtlemise oskust ning loovust, ettevõtlikut eluhoiakut ja visadust, mille saavutamiseks on tähtis muuta õpetamismeetodeid ning õpikeskkonda (Haridus- ja teadusstrateegia..., 2019).

Õppekeskkonna muutmisel on oluline roll koolil. Põhikooli riikliku õppekava (2011) järgi peab kool looma õpilastele eakohase, turvalise, positiivselt mõjuva ja arendava õppekeskkonna, mis omakorda toetab nende arengut. Tänapäeva Eesti koolides võime näha erineva ülesehitusega klassiruumide, mida sisustuselt uuendatakse või antakse ruumile hoopis uus ilme. Üha rohkem võetakse kasutusele selline termin nagu „avatud õpperuum“, mis on tavapärasest klassist erinev keskkond. Samas ei saa öelda, et tegemist oleks esmakordse ja täiesti uuendusliku lahendusega. Selliste ruumide viiteid leiab juba eelmise sajandi keskpaigast, kui Ameerika Ühendriikides hakati avatud ruume koolides kasutama. Usuti, et

sellist laadi keskkond võimaldab õpilastel õppida enda jaoks sobival viisil (Rothenberg, 1989) ja see aitab saavutada paremaid õpitulemusi.

Arvestades, et Eesti koolides on avatud ruume loodud juba mitmesse kooli (näiteks Tartu Hansa kooli ja Tartu Raatuse kooli), ei ole autorile teadaolevalt Eestis uuritud avatud õpperuumi tunnuseid ning antud keskkonnas õpetamist. Seega uurimisprobleem on: avatud ruumi mõiste ei ole üheselt defineeritud, samas neid ruume luuakse järjest rohkem juurde, mistõttu tekib vajadus uurida juba avatud ruumis õpetavate õpetajate arusaama avatud ruumist ja seal õpetamisest. Käesolev uurimistöö seab eesmärgiks esmalt kirjanduse põhjal ära defineerida avatud ruumi mõiste, välja tuua avatud ruumi peamised tunnused ja seal õppimise ja õpetamise positiivsed ning negatiivse aspektid. Samal põhimõttel kavandati ka antud töö empiiriline õppimise uurimus.

1. Teoreetiline ülevaade

Järgnevalt esitatakse avatud ruumiga seotud teoreetilised lähtealused, selgitakse avatud ruumi mõistet ja selle seost hetke haridusuuendustega Eestis.

1.1 Avatud ruumi ajalugu

Avatud õpperuumi ajalugu algab 1960. aastate keskpaigast, kui Ameerika õpetajad võtsid kasutusele ja hakkasid rakendama teistsugust lähenemist hariduse andmisele. Nimelt otsisid õpetajad võimalust, kuidas õpetada erineva tasemega õpilasi samas klassiruumis. Selleks mõeldi keskkond, mis võimaldaks õpilastel õppida temale kõige sobilikumal viisil. Leitud uuendust hakati nimetama avatud õpperuumiks (*open classroom*) (Rothenberg, 1989). Cuban (2004) toob välja, et avatud klassiruumi levik peegeldas sotsiaalseid, poliitilisi ja kultuurilisi muudatusi 1960ndate ja varajaste 1970ndate aastatel. Nendel aastatel hakati rohkem keskenduma õpilastele, sest arvati, et õpetajakeskne õppimine takistab laste leidlikkust. Õppimine toimus läbi tegemise, kus õpilased said ise avastada ning töötada väiksemas rühmas (Cuban, 2004). Õpetajad soovisid, et õpilased võtaksid suurema vastutuse enda õppimise eest (Foerster & Soldier, 1974; Rothenberg, 1989; Sliberman, 1970, viidatud Costley, 2009 j, White, 1974) ning õpetajad oleksid pigem aga õppeprotsessi juhtijad ning instruktsioonide jagaja (Foerster & Soldier, 1974). Rothenberg (1989) ja Horwitz (1979) leiavad, et avatud õpperuumi uurimine on olnud raske, sest uuringud, ei suuda ära määratleda, mida täpselt tähendab „avatud“ ehk raskusi tekitab mõiste „avatud õpperuumi“ (*open classroom*) defineerimine.

1.2 Avatud ruumi mõiste ja kirjeldus

Avatud õpperuumi tutvustati Ameerika Ühendriikides kui uut õpetamise meetodit. Foerster ja Soldier (1974) kirjutasid oma artiklis, et varasemalt kasutati avatud klassiruumi mõistet kui ühele õpilasele suunatud õpet, kuid seda mõistet saab tõlgendada ja rakendada erinevalt ning vastavalt situatsioonile. Autorid arutlesid oma artiklis selle üle, et suurem osa põlisameeriklastest põrusid eksamil või kukkusid koolist välja, seetõttu, et traditsiooniline hariduse andmine ei vastanud nende vajadustele. Seega otsiti alternatiivseid ning paindlikke meetodeid, mis sobiksid põlisameeriklaste jaoks paremini. Leiti, et avatud klassiruumi meetod oli õpilastele sobilikum ning nende nõudeid ja olukorda arvestav (Foerster & Soldier, 1974). Jõudmaks selgusele, kuidas defineeritakse ja kirjeldatakse avatud ruumi viidi läbi kirjanduse otsing. Avatud ruumi mõiste defineerimiseks kasutati EBSCO Discovery andmebaasist saadud tulemusi. Otsingu sõnadena kasutati „Open classroom“, „Open plan classroom“ ja „Open classroom method“. Otsingu läbiviimist piirati otsingumustriga „OR“, otsiti ainult akadeemilisi (Academic Journals) täisartikleid („Full text“). Otsing viidi läbi kaks korda. Esmalt otsiti artikleid ajavahemikus 2014-2019, leiti 86 artiklit. Neist ainult üks haakus käesoleva uurimistöö eesmärkidega. Seejärel laiendati otsingut kaasates kogu andmebaasis olevat ajavahemikku (1922-2019). Leiti 212 artiklit, millest valiti välja 5 kõige sobivat artiklit. Artiklites võis leida nii avatud ruumi mõiste defineeringuid kui ka kirjeldusi ja uuringuid.

Horwitzi (1979) sõnul viitab avatud ruum õpetamisstiilile, mis hõlmab ruumi paindlikkust, õpilaste tegevuse valikut, õppematerjalide rikkust, õppekava individuaalsema või väikese rühma integreerimist kui ka suurühma juhendamist. Avatud ruumi mõistet defineerib autor kui keskkonda, mis pakub õpilastele valikuvõimalusi ja julgustab võtma vastutust oma tegevuste eest. Samas arutleb autor selle üle, et pole selgeks tehtud, mida täpselt tähendab „avatud“, kas avatud ruum on seotud füüsilise keskkonnaga (arhitektuuriline pool) või õpetaja ja õpilase vahelise koostööga (Horwitz, 1979). See-eest leiab autor, et avatud ruumi peamisi eesmärke on õpilastes uudishimu tekitamine, nende huvide arendamine ja julgustamine. Sealjuures väidab autor, et avatud ruumis toimub rohkem loomingulisi tegevusi kui tavaklassis (Horwitz, 1979). Rothenberg (1989) toob välja, et avatud ruumi põhielement on õppijakeskne lähenemine, kus õpilane õpib koostööd tegema teiste ruumis viibivate õpilastega ning ruumi eesmärgiks pole ainult põhioskuste (lugemise, kirjutamise) õppimine, vaid ka iseseisvuse saavutamine ja asjadele loovalt lähenemine. Oluline on seejuures, et õpilased peavad olema valmis ka ise õppida. Rothenberg (1989) kirjeldab avatud ruumi omadusi, mida tuuakse välja punktidenä järgmiselt:

- õpilased teevad aktiivset uurimist ja avastamist
- klassiruum on jagatud õppealadeks, kus on erinevad teemad
- õpilased saavad vabalt liikuda ja kohti vahetada
- õpilased töötavad tihti rühmades ning neid julgustatakse koostööd tegema teiste õpilastega
- õpilased jäävad oma töö eest vastutavaks

Sealhulgas puudutab autor õpetajaid, kes peavad juhendama õpilasi ja aitama õpilastel oma tegevust planeerida. Selleks aga peab avatud ruumis läbiviidud tegevusel olema selged juhised. Hästi juhitud avatud klassiruum mitte ainult ei soodusta kõigi õpilaste positiivset suhtumist õppimisse, vaid võimaldab motiveeritud õpilastel minna õpitavates teeamdes minna veel rohkem süvitsi (Rothenberg, 1989). White (1974) räägib oma artiklis enda õpetaja kogemustest, kuidas ta hakkas samm-sammult rakendama oma klassis avatud õpperuumi. Selleks lõi ta kolm teemat: grupidööd (*groupwork*), sotsiaalne lävimine (*social interction*) ja vastutustundlikkus (*responsibility*). Grupitöodes andis õpetaja kindlad juhised ja kontrollis klassis toimuvat, julgustas ja juhendas õpilasi ning vajadusel abistas. Sealjuures püüdis õpetaja tekitada sujuvust suhtlemises ehk lapsed pidid olema valmis teiste klassikaaslastega suhtlemiseks. Õpetaja toob välja, et avatud ruum laseb olla paindlik, annab hea võimaluse kohandada õpetamist vastavalt õpilaste vajadustele. Autor soovis, et lastest saaksid vastutustundlikud inimesed läbi enda õpingute. Seetõttu andis õpetaja lastele rohkem valikuvabadust. Viimast pidas autor väga oluliseks, mille eduvõtmeks oli õpilaste vastutus oma õpingute eest (White, 1974).

Avatud klassiruumist ja õpetaja tööst rääkisid ka Foerster ja Soldier (1974), kelle kirjeldused kõlasid järgmiselt: „Ruumi kasutatakse paindlikult, mööbel ning õppimisvarustused on klassis olemas ning materjalid on paigutatud õppimiskeskmesse, mis teeb nii õpetajale kui ka õpilasele liikumise sellises klassis lihtsamaks ning laps saab abi kiiremini ja efektiivsemalt“ (para 3). Artikli autorid usuvad, et selline paigutus julgustab õpetajat tegelema rohkem õpilasega või grupiga, mis omakorda parandab suhtlust kõigi vahel.

Avatud klassiruumis jääb õpetaja juhi ja juhendaja rolli, kes jälgib õpilaste ülesannete täitmist ning julgustab neid kasutama alternatiivseid meetodeid erinevate probleemide lahendamiseks. Nii õpetatakse lapsi oma tegemistesse kohusetundlikumalt suhtuma. Sellega omakorda võtavad õpilased vastutuse oma õppimise eest, mis on tähtis avatud klassiruumi puhul. Avatud õpperuumis jagavad õpilased oma vahel ideid, lahendusi ja vastuseid ning

aitavad üksteist. Samuti saavad lapsed tegutseda suuremas ajaraamis ning seega töötada rahulikus tempos (Foerster & Soldier, 1974).

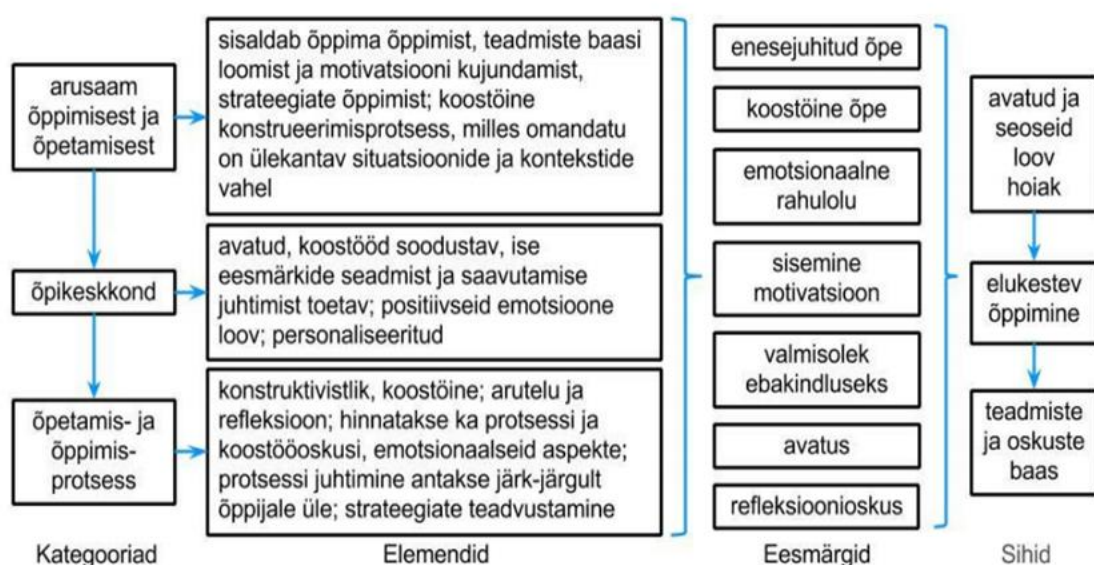
Li Mingshun (2010) arvab, et avatud ruumis on õpetamise peamised tunnused avatus, demokraatia ja õpetlikkus ning mõtlemise rõhutamine õppimise protsessis, mis on vajalikud õpilaste loomingulise mõtlemise arendamiseks ja õpilaste loova mõtlemise kasvatamiseks.

Leitud artiklite põhjal sõnastati avatud ruumi definitsioon: avatud ruumiks võib pidada rühmapõhist ja paindliku ruumi ning mööbli kasutusega õpikeskkonda, mis toetab õpilase enesejuhtimise, vastutuse ning loovuse arengut.

1.3 Avatud ruum nüüdisaegse õpikäsituse vaatest

Eesti elukestva õppe strateegias 2020 (2014) defineeritakse õpikäsitust kui arusaama õppimise olemusest, eesmärkidest, meetoditest ja erinevate osapoolte rollist õppeprotsessis ning selle peamiseks eesmärgiks on muutunud õpikäsitus, mis toetab õppija individuaalset ja sotsiaalset arengut, õpioskusi, loovust ja ettevõtlikust.

Muutunud õpikäsituse teine tähendus on nüüdisaegne õpikäsitus, mis keskendub õpilaskeskslele õppimisele. Nüüdisaegse õpikäsituse raportis (s.a) kirjeldatakse nüüdisaegse õpikäsituse mudelit (joonis 1), mille sihtideks on avatud ja seoseid loovad hoiakud, elukestev õppimine ning teadmiste ja oskuste baas. Selleks, et neid eesmärke täita tuleb saavutada enesejuhitud ja koostöine õpe, emotsionaalne rahulolu, motivatsioon, valmisolek ebakindluseks ja avatus.

Joonis 1. Nüüdisaegse õpikäsituse mudel (Pedaste jt., s.a).

Eespool kirjeldatud mudel nüüdisaegsest õpikäsitusest toetub konstruktivistlikule lähenemisele. Konstruktivistliku õppimiskäsituse teooriaga on tegelenud näiteks Piaget (1926) ja Dewey (1910). Dewey pooldas *learning by doing* ehk tegevuse kaudu õppimist. Tema teooria keskmeks oli sotsiaalne keskkond, mille oluliseks tunnuseks oli suhtlemine (Grady, 2003).

Õpikäsituse analüütilises ülevaates toob Vinter (2017) välja konstruktivistliku lähenemise põhilised komponendid, milleks on õppijakesksus, koostöö ning pedagoogiline võimekus ehk õpetaja oskus kasutada erinevaid õpetamisstrateegiaid. Nendest aspektidest kõige olulisem on õppijakeskne õppimine, kus õpetaja peab õppetööd kohandama õpilasest lähtuvalt. Teine oluline tunnus on koostöö mitme osapoolega. Sinna alla kuuluvad nii õpetajate vaheline koostöö, õpetaja ja õpilaste vaheline kui ka õpilaste omavaheline koos tegutsemine (Vinter, 2017).

Itaalias, Norras ja Rootsis läbiviidud uuringus, kus uuriti, mida arvavad õpetajad õpilaste iseseisvast õppimisest, leiti, et 45%- 59% õpetajatest nõustuvad sellega, et õpilane õpib paremini siis, kui ta lahendab iseseisvalt probleeme (OECD, 2014). Õppija roll on olla seega vastutaja ehk laps peab ise hoolt kandma oma õppimise eest. Õpetaja peab aga õpilasi motiveerima ning kaasama neid tunni õppetegevusele. Kui õpetajakeskses õppimises oli suur rõhk õpetajal, kes planeerib tunnitegevust ja annab õpilastele kindlad eesmärgid, siis õpilaskeskses õppimises tuleb õpilasel ise püstitada eesmärgid, mis teeb lapse sellises keskkonnas rohkem aktiivsemaks, iseseisvamaks ning toetab õpilase arengut (Pill, 2009). Sealjuures on oluline luua vajalik õpikeskkond. Põhikooli riiklikus õppekavas (2011) on õppekeskkond defineeritud kui õpilasi ümbritsev vaimne, sotsiaalne ja füüsiline keskkond, milles õpilased arenevad ja õpivad. Olulised tegurid õppekeskkonnas on õpilase ja õpetaja suhted, õpilaste vahelised sotsiaalsed suhted, kooli normid ja reeglid, mis mõjutavad laste arengut, koolijuhtimine, õpetaja tegevus klassiga, õpetajate vaheline koostöö, kaasatus ja motivatsioon ning koostöö kodu ja kooli vahel (Nordahl, 2005). Heidmets, Slabina ja Vinter (2015) on oma arvamuse toonud välja nüüdisaegse õpikäsituse vorme, milleks on uurimis- või avastusõpe, projekt- või probleemõpe, loovülesanded ning pööratud klassiruum. Allpool on toodud Tabel 1, selleks, et näidata seost avatud ruumi ja nüüdisaegse õpikäsituse vahel. Tulles tagasi nüüdisaegse mudeli juurde, toodi tabelis välja neli põhilist osa, millega tuleks õpikeskkonnas arvestada. Nendeks on avatus, koostööne õpe, eesmärkide saavutamist toetav ja positiivseid emotsioone loov keskkond. Läbi töötanud artiklites leiti viiteid, et avatud ruumi tunnusteks on avatus, koostöö

Tabel 1. Peamised seosed nüüdisaegse õpikäsituse ja avatud ruumile iseloomulike tunnustega

Tunnus nüüdisaegses õpikäsituses	Seos avatud ruumiga
Avatud õpikeskond	Avatust loetakse peamiseks tunnuseks (Li Mingshun, 2010)
Koostöine õppimine	Õppetöö on rühmades lähtub koostöisest õppimisest (Rothenberg, 1989; Foerster & Soldier, 1974)

1.4 Ülevaade Eestis loodud avatud ruumidest

Õpikeskkonna mitmekesistamiseks on Eesti koolides hakatud järjest rohkem looma avatud ruume (*open classroom*) (Pärismaa, 2016). Avatud õpperuumis on tähtis roll füüsilisel õppekeskkonnal. Koolis füüsilist keskkonda luues tuleb Põhikooli riikliku õppekava (2011) järgi tuleb arvestada järgmist: kasutatavate rajatiste ja ruumide sisustus ning kujundus oleks õppe seisukohast otstarbekas ning turvaline, ruumid, sisseseade ja õppevara oleks esteetilise väljanägemisega, õpilastel oleks võimalus kasutada tehnoloogiavahendeid, mis omakorda peaksid olema kohandatud vastavalt vanusele. Sellise õppekeskkonna kujundamine eeldab ruumide projekteerimist, ümberehitamist ja sisustamist (Kink, 2016). Üheks selle võimaluseks ongi avatud ruumi loomine kooli siseruumidesse.

Avatud ruumis toimub õppimine enamasti väiksemates rühmades, kus õpitakse koos ja konstrueeritakse teadmised tuginedes eelnevate teadmistele (Cuban, 2004). See tähendab, et erinevalt tavaklassiruumist saavad õpilased leida sobiva ruumi osa, kus näiteks õpetaja antud ülesannet lahendada. Näiteks on loodud selleks erinevad „pesad“ tegutsemiseks, õppimiseks ning töötamiseks. Õpilastel on eraldi koht, kus nad saavad vaikselt omaette tegutseda. Samuti on kohad, kus saab töötada koos kaaslastega ning kohad füüsiliseks tegevuseks ning arvuti abil töötamiseks (Kink, 2016).

Avatud klassiruumis tuleb õpetajal luua tingimused, inspireerida õppijaid ning juhtida ja toetada õpilaste tegevusi (Guo-Qi, N., Zhi-Qiang, Y., & Yun, H., 2016). Projekt TULUKESE (2016) käigus viidi läbi uuring Tartu Hansa kooli õpilaste motivatsioonist avatud ruumis. Uuringu peamine eesmärk oli välja selgitada avatud õpperuumis matemaatika ja loodusõpetuse õppimise mõju õpilaste. Uuringusse võeti kaheksa skaalat: emotsioon ja huvi, õppemeetodid tunnis, nutiseadmete kasutamine, väärtused ja kasutatavust, sisemine motivatsioon, autonoomia, koostöö ja eneseefektiivsus. Selgus, et õppimine avatud õpperuumis suurendas õpilaste motivatsiooni kõigi kaheksa skaala osas. Täiendavalt uuriti ka

tunnis kasutatud meetodeid. Õppemeetodite hindamisel tehti uuringus õpetajatega intervjuu, kus selgus, et õpetajad eelistavad kasutada paaristunde ning rühmatöid. Sealhulgas töid õpetajad välja õpetamise strateegiad avatud õpperuumis: tuleb lõimida omavahel õppeaineid, kasutada karusellmeetodit paaristundides ja teha koostööd õpetajatega tundide ettevalmistamisel. Need meetodid aitavad omakorda arendada õpilastel koostööoskust ja vastutust õppimise eest. Sealjuures toetab õppijakeskset õppimist (Kask, 2016).

Arvestades, et Eesti koolides on avatud ruume loodud juba mitmesse kooli, ei ole teadaolevalt seni uuritud seal õpetavate õpetajate arusaamu avatud ruumi olemusest ja õpetamisest.

1.5 Magistritöö eesmärk ja uurimisküsimused

Magistritöö eesmärk on välja selgitada, milline on õpetajate arusaam avatud õpperuumist ja seal õpetamisest. Lisaks uuritakse, kuidas kirjeldavad õpetajad juba loodud avatud ruumide näidetel selle füüsilise keskkonna tunnuseid. Viimase all peetakse silma kasutatavat mööbelit, õpetamist toetavaid digitehnoloogilisi vahendeid ja muid ruumi elemente (nt lükkandseinad). Lähtuvalt eesmärkidest sõnastati järgmised uurimisküsimused:

- Kuidas mõistavad õpetajad avatud õpperuumi?
- Kuidas iseloomustavad õpetajad avatud ruumis õpetamise protsessi?
- Milliseid avatud ruumi tunnuseid on võimalik näha juba loodud avatud ruumides?

2. Metoodika

Magistritöös kasutati kvalitatiivset uurimisviisi. Meetod tegeleb inimeste isikliku ja sotsiaalse kogemuse uurimise, kirjeldamise ja tõlgendamisega (Laherand, 2008). Valitud meetod sobis uurimisteenaga, kus uurija sai analüüsida ja kirjeldada detailselt intervjuueeritavate hoiakuid, kogemusi ja tõlgendusi avatud õpperuumist ja selles keskkonnas õpetamisest. Kvalitatiivses uurimuses püütakse leida ja avalikkuse ette tuua tõsiasju ning kirjeldada tegeliku elu (Hirsjärvi, Remes, & Sajavaara, 2005). Lisaks intervjuudele viis autor läbi mitteosaleva vaatluse, selleks, et saada täiendatud informatsiooni avatud ruumis kasutatavatest meetoditest. Vaatlus on uurimisviis, mis võimaldab mõtestada ühiskonnaelu erinevaid külgi (Vihalemm, 2014). Uurijal oli seega selleks küljeks uudne keskkond ning selles õppimine. Tegemist oli mitteosaleva vaatlusega, kus uuritav jälgis avatud õpperuumis toimuvat.

2.1 Valim

Valim moodustati eesmärgipäraselt, mis tähendab, et uuritavaid valitakse kindla kriteeriumi alusel (Õunapuu, 2014). Lähtudes oma uurimistöö probleemist sõnastati järgmine kriteerium: uuritav õpetab avatud õpperuumis või on avatud ruumi omava juhtkonnaliige. Avalikult on avatud ruumi olemasolust ja selle kasutamisest teated kahest Tartu koolist. Töö autor oli teadlik ainult kahest koolist, kus on avatud õpperuum, kuid selleks, et sobivat valimit veel juurde leida, tuli uurijal läbi viia otsing internetis.

Alustuseks otsis töö autor koole, kus on avalikult internetis kajastatud, et on loodud ja kasutatakse uutset ruumilahendust. Otsingul kasutati järgmisi fraase: „avatud õpperuumid Eestis“, „avatud klassiruumid“, „avatud õpperuumiga koolid“, „avatud õpperuum“, „koolis on avatud õpperuum“. Otsingu tulemused viitasid erinevatele meediasse positatud artiklitele. Seejärel tuli leida sobivad õpetajad, kes õpetavad avatud ruumis. Arvestades autori teadlikust ja otsingutulemusi leiti kokku neli kooli, millest kolm on Tartu linna koolid ja üks Tallinna kool. Töö autor võttis ühendust kuue õpetajaga, kellest neli olid nõus intervjuust osa võtma, seega magistrیتöö valimisse kuulus neli õpetajat – üks meesõpetaja ja kolm naisõpetajat (nimed on asendatud pseudonüümidega), kes kasutavad oma tundide läbiviimisel avatud õpperuumi. Kaks õpetajat töötab samas koolis ja kasutavad ruumi oma õppeaines, üks õpetaja töötab ühes Tartu linna koolis ja teine uuritav töötab Tallinnas. Üks õpetaja oli kooli direktor, kes on teadlik avatud õpperuumist ja kes eelnevalt oli ruumi kasutanud.

Uuritavatega võeti ühendust e-kirja teel. Intervjuud viidi läbi uuritavatele sobival ajal ja kohas. Kolm intervjuud toimusid koolides, kus on avatud õpperuum ja üks toimus kokkuleppel haridusteaduste instituudi õppehoones. Intervjuu alguses küsis uurija õpetajalt taustaandmeid. Selle alla kuulusid sellised küsimused nagu *mis aineõpetaja teie olete, mitmendat kooliastet õpetate ja kaua olete avatud õpperuumi kasutanud?*. Uuritavate taustaandmed on esitatud tabelis 2.

Tabel 2. Intervjuus osalenud avatud õpperuumiga kooli õpetajate taustaandmed.

Pseudonüüm	Õpetatav aine	Õpetatav kooliaste	Avatud ruumis töötamine
Annika	Matemaatika	II kooliaste, klassijuhataja	4 aastat
Kaarel	Enam ei õpeta. Enne oli eesti keele ja kirjanduse õpetaja	Kooli direktor	3 aastat
Viktoria	Inglise keel	I, II ja III kooliaste, inglise keele õpetaja + klassiõpetaja	8 kuud
Eva	Loodusõpetus ja matemaatika	II ja III kooliaste	1 aasta

2.2 Andmete kogumine ja uurimuse protseduur

Uurimuses kasutati poolstruktureeritud intervjuud. Poolstruktureeritud intervjuu kavandamisel pannakse kirja kindlad teemad ja üldist laadi küsimused, mille esitamise järjekorra määrab uurija, kes omakorda võib küsimusi ümber sõnastada või juurde lisada (Õunapuu, 2014).

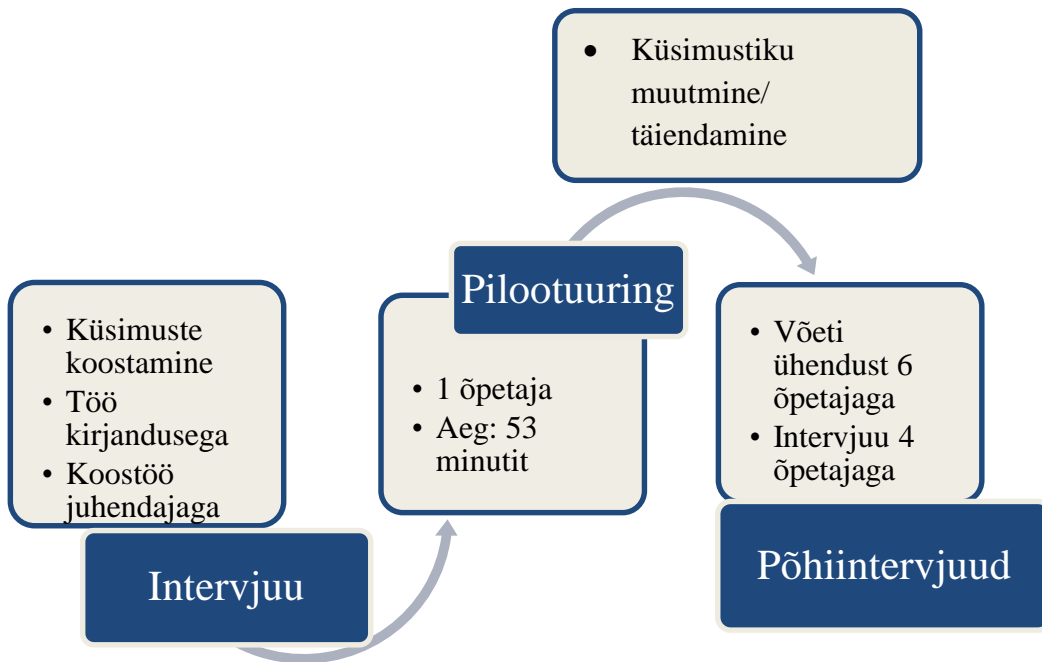
Poolstruktureeritud intervjuu sobib antud uurimistöö andmete kogumiseks ja analüüsimiseks, sest uurimuse käigus esitatakse ja tuuakse välja intervjuueeritavate kogemused seoses avatud õpperuumis õpetamisega, analüüsitakse õpetajate tõlgendusi, ning kirjeldusi oma kooli avatud õpperuumist. Intervjuu küsimuste koostamisel on autor arvestanud uurimiseks seotud uurimisküsimusi. Intervjuu küsimuste koostamiseks lõi autor esialgu skeemi kolme teemavaldkonnaga: avatud õpperuum, õpetajad avatud õpperuumis ja õpetamine avatud õpperuumis. Esimese teema küsimused sisaldasid õpetajate tõlgendusi ja kirjeldusi avatud õpperuumist. Teine teema keskendus õpetavatele õpetajate hoiakutele ja arvamustele avatud õpperuumist, sealhulgas oli suur rõhk õpetajate omavahelisele koostööle. Kolmanda teemaploki alla kuulusid kirjeldavad küsimused õpetamisest avatud õpperuumis, mille hulka kuulusid küsimused ka õpilaste motivatsioonist ja hoiakust. Kolmas teemaplokk lõpeb soovitustega teistele õpetajatele, kes õpetavad avatud õppekeskkonnas või tulevikus hakkavad kokku puutuma avatud õpperuumiga. Intervjuu küsimustik on toodud lisas 1.

Pärast intervjuu kava koostamist viidi läbi prooviintervjuu ühe õpetajaga. Selleks valiti ja kirjeldati kriteeriumi (uuritav on teadlik avatud õpperuumist ning kasutab oma töös antud õppekeskkonda vastava ühe õpetajaga) järgi. Pilootintervjuu toimus Tartu Hansa koolis 2019. aasta veebruaris. Eesmärk oli teada saada intervjuu küsimuste arusaadavus ja seotus eesmärkidega. Hiljem pilootintervjuud analüüsisid selgus, et esialgu koostatud küsimusi on liiga palju. Prooviintervjuus osalenud õpetaja vastas väga põhjalikult ja pikalt intervjuueerija küsimustele, mistõttu intervjuu kestis peaaegu 53 minutit. Pärast prooviintervjuu läbiviimist pidi autor küsimusi vähemaks võtma ja omavahel sobitama. Nende alla kuulusid küsimused, mis mingil määral kordusid või sarnanesid omavahel, ja küsimused, mis ei andnud uurijale sobilikku informatsiooni.

Enne intervjuude alustamist kirjeldas autor oma töö teemat ja eesmärgi ning läbiviimise protsessi. Õpetajatelt küsiti luba intervjuu diktofoniga salvestamiseks. Pärast salvestamist pakkus uurija võimaluse transkribeeritud intervjuud hiljem läbi lugeda, mida üks uuritav ka soovis. Intervjuueerija kinnitas uuritavale, et intervjuus kasutatud nimed jäävad anonüümseks ja asendatakse pseudonüümidega. Intervjuu käigus muutis uurija küsimuste sõnastust, jättis mõned küsimused küsimata (intervjuueeritav vastas jutu käigus neile ära) ja küsis kontrollküsimusi või peegeldas uuritavat, et vastust õigesti mõista.

Kokku intervjueriti neli õpetajat. Esimene intervjuu toimus märtsi lõpus, mis kestis 45 minutit. Teine intervjuu lepitati kokku haridusteaduste instituudis, mis toimus aprilli alguses. Intervjuu kestis 23 minutit. Kaks viimast intervjuud toimusid aprillikuu keskel ning mõlemad kestsid umbes 15 minutit.

Andmete kogumise protsessi iseloomustab järgmine skeem:

Joonis 2. Andmete kogumise skeem

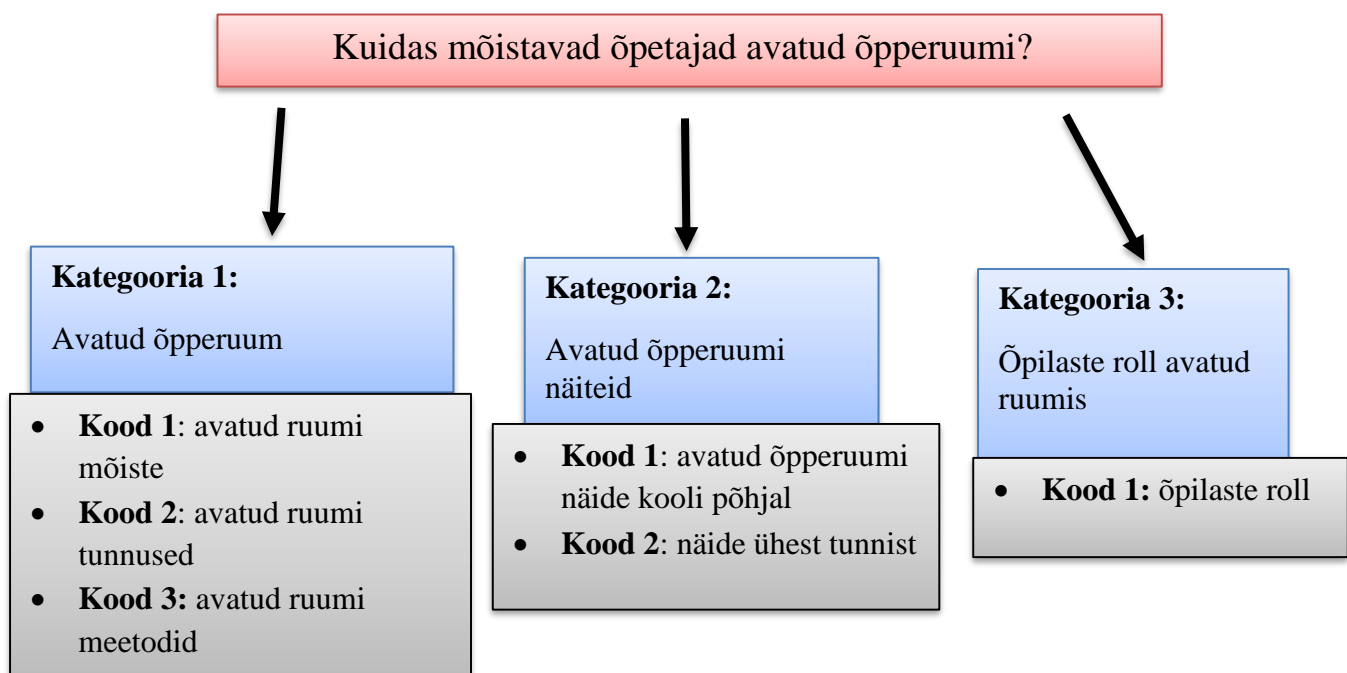
Ühe uuritavaga sai intervjuu aeg kokkulepitud tööpäeva ajal, mistõttu sai läbi viia ühe tunni vaatlus avatud õpperuumis. Tegemist oli mitteosaleva vaatlusega, mille puhul jälgib vaatleja sündmusi loomulikus keskkonnas, kuid ei ole ise osaline (Laherand, 2008). Enne vaatlust püstitati mitu eesmärki: näha, milline on füüsiline keskkond avatud ruumis (ruumi tunnused), mis meetodeid õpetajad kasutavad ning milline on õpetajate ja õpilaste roll selles keskkonnas. Teistes koolides ei olnud võimalik teha ühe tunni vaatlust seetõttu, et õpetajatega lepitati intervjuu neile sobival ajal (pärast tööpäeva) ja sobivas kohas. See-eest, sai töö autor külastada kõiki nelja kooli. Ühe kooliga võeti pärast intervjuud ühendust, et kokku leppida sobiv külastusaeg, mille eesmärgiks oli tutvuda füüsilist keskkonda avatud ruumis.

2.3 Andmeanalüüs

Andmeanalüüs koosnes transkribeerimisest, kodeerimisest ja kategoriseerimisest. Pärast intervjuude läbiviimist alustati transkribeerimisega ehk suulised intervjuud kirjutati ümber

failiks. Selleks kasutati *Word* programmi, mille kasutamine oli uurijale selge ning mugav. Kõige pikema intervjuu transkribeerimine võttis aega umbes seitse tundi, kõige lühema kaks tundi. Keskmiselt kulus aega ühe intervjuu transkribeerimiseks neli tundi. Kokku tekkis 35 lehekülge transkribeeritud teksti. Pärast ümberkirjutamist hakati intervjuusid kodeerima veebiprogrammis QCMap, millega uurija sai tutvuda õppeaines „Õpetamine ja refleksioon III“.

Transkribeeritud intervjuusid analüüsiti programmis uurimisküsimuste kaupa. Näiteks üheks uurimisküsimuseks oli „Kuidas mõistavad õpetajad avatud õpperuumi?“ ning sellele hakati kõigi nelja transkribeeritud intervjuudest otsima sobivaid vasteid. Intervjuus sai teha vastava lause aktiivseks ning anda sellele kood (lisa 2). Kõikidele intervjuudele leiti vastavad koodid. Seejärel hakati koode kategoriseerima. Selleks tuli anda kategooriale pealkiri ning sobivad koodid lohistada vastavasse kategooriasse. Allpool toob autor välja kategooriate ja koodide skeemi ühe uurimisküsimuse (kuidas mõistavad õpetajad avatud õpperuumi?) näitel.

Joonis 3. Kategooriate ja koodide skeem ühe uurimisküsimuse näitel

Õpetajate arusaam avatud õpperuumist jaguneb kolmeks erinevaks kategooriaks: avatud õpperuum, avatud õpperuumi näited ja õpilaste roll avatud ruumis. Kategooriate alla on välja toodud koodid, mida töö autor kasutas kõikides transkribeeritud intervjuudes antud uurimisküsimuse puhul. Avatud õpperuumi kategooria jagunes kolmeks punktiks: avatud ruumi mõiste, tunnused ja meetodid. Kategooria „avatud õpperuumi näiteid“ jagunes kaheks

punktiks: avatud õpperuumi näide kooli põhjal ja näide ühest tunnist. Kolmanda kategooria „õpilaste roll avatud ruumis“ alla kuulub üks punkt ehk õpilaste roll.

Programmis oli võimalik kategooriad koos koodidega arvutisse alla laadida, mis avanes *MS Exceli* tabelina. Tulemuste analüüsimiseks tuli *MS Exceli* tabelis olevad intervjuud, koodid ja andmed järjestama koodide alusel. Nii oli uurijal hea andmeid analüüsida ning uurimistulemusi kirjeldada (lisa 3).

Programmis üleskirjutatud uurimisküsimuste järgi tekkis kolm eraldi tabelit, mida uuritav hakkas ühekaupa analüüsima ning tulemusi kirjeldama. Tulemuste kirjeldamisel kasutati nii deduktiivset kui ka induktiivset lähenemist. Deduktiivsel lähenemisel lähtutakse teooriast või varasematest uurimustest ja induktiivisel tugineb olams olevatele andmetele (Kalmus, Masso, & Linno, 2015). Deduktiivset analüüsi kasutati uurimisküsimuse „Kuidas mõistavad õpetajad avatud õpperuumi?“ käsitlemiseks. Töö autor lähtus varasematest uurimustest (Foerster & Soldier, 1974; Mingshun, 2010; Rothenberg, 1989; Sliberman, 1970, viidatud Costley, 2009 j, White, 1974). Teiste uurimisküsimuste tulemuste analüüsimisel kasutati induktiivset lähenemist, kus uurija tugines kogutud andmetest ning koostas spontaanselt kategooriad ja koodid.

3. Uurimistulemused

Lähtuvalt uurimisküsimustest „Kuidas mõistavad õpetajad avatud õpperuumi?“, „Kuidas kirjeldavad õpetajad avatud ruumis õpetamist?“ ja „Milliseid avatud ruumi tunnuseid on võimalik näha juba loodud avatud ruumides?“ antakse ülevaade järgmistest tulemustest: õpetajate arusaamad avatud õpperuumist, tähelepanekud õpetamisel (takistused ja võimalused), kirjeldused koolist ja omavahelisest koostööst, arvamustest ning nähtud vaatlusest ühest õppetunnist avatud ruumis. Uurimistulemused tuuakse välja uurimisküsimuste kaupa. Lisaks toob töö autor välja vaatluse analüüsi, mida koostati vahetult pärast mitteosalevat vaatlust. Analüüsis antakse ülevaade avatud õpperuumis toimuvast tunnist, kus tuuakse esile tunnis kasutavast meetodist, õpetajate ja õpilaste rollist.

3.1 Kuidas mõistavad õpetajad avatud õpperuumi?

Järgnevalt antakse ülevaade uurimisküsimuse „Kuidas mõistavad õpetajad avatud õpperuumi?“ tulemustest. Antud küsimus jagati kolmeks alaküsimuseks: kuidas tõlgendavad õpetajad avatud ruumi mõistet, millised on õpetajate poolt välja toodud avatud õpperuumi tunnused ja milliseid meetodeid kasutavad õpetajad avatud õpperuumis.

3.1.1. Kuidas tõlgendavad õpetajad avatud ruumi mõistet?

Teoreetilise otsingu põhjal selgub, et avatud õpperuumi mõistel ei ole kindlat definitsiooni. Seetõttu pidas töö autor oluliseks välja uurida, kuidas tõlgendavad avatud ruumis õpetavad õpetajad eelmainitud mõistet. Õpetajate tõlgendatud mõistele leiti kolm erinevat fookust. Esimese õpetaja kirjeldus hõlmas nii õppimist kui ka meetodit. Teine intervjuueeritav lähtus pigem avatud ruumi kui meetodi kirjeldusest. Kolmanda puhul oli fookus õpetamisel (näiteks koostöö ja lõiming õppeainete vahel). Neljas intervjuueeritav lähtus mõiste kirjeldamisel õpilastest. Seega esitatakse neli erinevat kirjeldust.

a) Avatud ruumis õppimine

/.../ kui nagu avatud õpperuumi defineerida nagu õppimise seisukohalt siis eee siis (pikem paus) ma arvan, et see on eeee keskkond või ruum, kus saab eee areneda ise õppimise eee nagu sisemine motivatsioon õpilases ehk siis see oli nii tahe ise õppida (Annika).

b) Avatud ruumi meetod

Mina tõlgendan avatud õpperuumi eee...(mõtleb veidi). Tegelikult mõtteviisina. Et me ei piira ennast ee nii öelda olemasolevate traditsioonilise ruumiga, kui me teeme valikuid, kuidas õppida, mida õppida, mis meetoditel õppida. Et ma pean avatud õpperuum, kui meetod või kui vahend minu jaoks eelkõige mingisugune hoiak või uskumus, et me võime klassiruumist, traditsioonilisest klassiruumist välja murda (Kaarel).

c) Avatud ruumis õpetamine (koostöö ja lõiming)

/.../ esiteks kindlasti rohkem ruumi, et hajusam oleks tööd teha, et kõik ei ole üksteisega koos. Ja samamoodi kõrvalklassiga on võimalik koostööd teha, kõrvalklassis oleva õpetajaga siuke integratsiooni. Erinevad õppeainedki näiteks, et kui siin kõrval on ajalugu, saab teha (Viktoria).

d) Avatud ruum ja õpilane

/.../ mina mõistan seda niimoodi, et õpilased on ee ühes ruumis koos, neil on ee võimalik liikuda, neil on võimalik ee teha erinevaid ülesandeid erinevas kohas (Eva).

3.1.2. Millised on õpetajate poolt välja toodud avatud õpperuumi tunnused?

Intervjuus paluti õpetajatelt kirjeldada oma kooli avatud õpperuumi. Lähtuvalt eesmärgist, pidas töö autor oluliseks teada saada, milline on koolis olev avatud ruum, kus omakorda selguvad ruumi tunnused. Kõik uurimuses osalenud õpetajad kirjeldasid oma kooli avatud õpperuumi, kus selgus, et kõikide tunnusjoonteks on digitehnoloogia või nutivahendite olemasolu antud keskkonnas ning kergesti liigutatav mööbel. Näiteks toolid ja lauad, istumisalused, pehmed tumbad ja liugused. Näide õpetajate vastustest:

Meil on erinevad klassid ja need klassid on võimalik siis teha üheks suureks eesruumiks, et vaheseinad on võimalik avada. Ee. Kasutada on meil erinevad infotehnoloogilised vahendid ee. Näiteks noh ekraanid, ee dokumendi kaamera, pörandakaamera (Eva).

/.../ meie juures on oluline see, et meil on hästi palju sellist liigutatavat, kiiresti liigutatavat mööblit. /.../ et see avatud õpiruum on nagu diinaamiline (Kaarel).

Uurimuses selgus, et õpetajatelt nõuab ruum avatud suhtumist ja loomingulist mõtlemist, ning õpperuumis on palju koostööd klasside vahel ehk ruumis on võimalik olla mitmel klassil korraga. Üks õpetaja tõi välja, et avatud õpperuumis peavad õpilased õppima, arendama ja rakendama oma sotsiaalseid oskusi (*/.../avatud õpperuum annabki nagu seda, et nad just sotsiaalseid oskusi peavad nagu õppima, peavad neid arendama, peavad neid rakendama (Eva)*). Viimast tunnust pidas õpetaja väga oluliseks.

Töö autor tõi õpetajate kirjeldustest välja ruumi tunnused, kuid intervjuus oli ka oluline teada saada, milline on ühe kooli avatud õpperuumi välja nägemine õpetajate kirjelduste järgi ja mis õppeainetes ruumi kasutatakse. Uurimuses tuli välja, et ühes koolis on avatud õpperuum tiheda kasutusega. Ruum on mõeldud II kooliastmele, kus õpetatakse matemaatikat ja loodusõpetust. Kuna kaks õpetajat töötavad samas koolis ja kasutavad avatud ruumi, siis nende kirjeldused kattuvad. Teise kooli õpetaja kirjeldas oma kooli avatud õpperuumi kui „kodukootud“, sest kool tegutseb alles kolm aastat, mistõttu ruum on loodud õpetajate poolt. Väljavõte õpetaja vastusest:

/.../ meil on loodud siis sellised üsna traditsioonilisse koolikoridori sellised lugemispesasid, istumisnurkasid, rühmatöö võimalusi. /.../ lisaks sellele on siis meil selliseid eem õpialasid õues. Ehk siis õpetajal ongi alati vabavõimalus mõelda, et nii öelda praeguse õpieesmärgi saavutamiseks, missugust ruumi ma kõige rohkem vajaks...või missugust õpiruumi õpilased vajaks. /.../ saab kasutada ee noh kõike alates nendest koridori improviseeritud lugemispesadest rühmatöö võimalustest. /.../ me läheneme sellele, et kõik ruum, mis koolis on, on õpiruum (Kaarel).

Viktoria sõnul on võimalik nende kooli avatud õpperuumi kasutada kõigil, kellel on soovi. Valdavalt tegutsevad ruumis keeled, näiteks inglise ja saksa keel, kuid võimalus on kõiki aineid omavahel lõimida ning tundi avatud ruumis läbi viia (*/.../ kuna see on võõrkeelte korrus, siis võõrkeeled teevad omavahel koostööd. /.../ kõrval on ka veel selline sotsiaaalainete pool, ajalugu, ühiskond, siis ka nendega saab teha kenasti. Ja eesti keel, kirjandus. /.../ kõigil on võimalik seda kasutada (Viktoria)*). Sealjuures arvab õpetaja, et juba I kooliastmega tuleks avatud õpperuumis õppimisega alustada, et õpilasel kujuneks see harjumuseks. Sellist laadi õppekeskkond on õpetaja sõnul uus nii õpilastele kui ka õpetajatele ning kõik on õppimisjärgus.

Õpetajate kirjeldustest selgus, et nende kooli avatud õpperuumi on võimalik paindlikult kasutada. Ühes koolis on ruum mõeldud ainult II kooliastmele ja kindlates tundides, teises koolis on terve kool kui avatud õpiruum ning õpetajal on võimalik õpieesmärgi saavutamiseks kasutada kõike. Kolmandas koolis on õpiruum nii õpetajatele kui ka õpilastele uus keskkond, mida õpitakse alles tundma õppima, sest ruum tegutseb 2018 aasta sügisest.

3.1.3. Milliseid meetodeid kasutavad õpetajad avatud õpperuumis?

Õpetajatelt paluti välja tuua, milliseid meetodeid nad kasutavad avatud ruumis õpetamisel. Kuna tegemist on ruumiga, mis on tavapärasest klassist erinev, pidas autor tähtsaks välja uurida, milliseid meetodeid õpetajad antud keskkonnas kasutavad. Intervjuudest selgus, et põhilisteks meetoditeks on paaris- ja rühmatööd, mida töid välja kõik õpetajad. Lisaks sellele, rääkis üks õpetaja, et ruumis on võimalik läbi viia avastusõpet ja erinevaid katseid näiteks loodusõpetuses. Näited õpetajate vastustest:

/.../ kasutatakse erinevaid rühmatöösid, paaristöösid. Eee mida siis veel? Avastusõpet, et nad üritavad mingile probleemile ise lahendust leida (Eva).

/.../ me justkui lähtusime hea alguse metoodikast. Ma ei tea kas te olete kuulnud, aga see on ka selline ee, kus päeva jooksul on erinevad tegevused nagu pesapunktid ja meie ee nimetasimegi sellist pesadetunniks seda (Annika).

Intervjuudes toodi välja, et avatud õpperuumis töötavad hästi ka iseseisvad tööd ehk õpilane tegutseb, täidab töölehte ja liigub ühest punktist teise ise. Samuti arvas üks uuritav, et avatud ruumis sobib kasutada kõiki meetodeid. Näiteks erinevad loovust nõudvad ülesanded, lühikesed ajurünnakud, draamaga või orienteerumisega seotud meetodid (*/.../ kõik sellised rühmatöö meetodid eeee... nii pikad grupitööd kui ka mingid lühikesed ajurünnakud./.../ õpetajad kasutavad palju eee..no igasuguste selliste loov...näiteks loovkirjutamise (Kaarel)*).

Lisaks intervjuudele oli töö autoril võimalus näha ühte tundi avatud õpperuumis, selleks, et saada aimu, kuidas toimub antud keskkonnas õppimine.

3.2 Kuidas iseloomustavad õpetajad avatud ruumis õpetamise protsessi?

Järgnevalt antakse ülevaade uurimisküsimuse „Kuidas iseloomustavad õpetajad avatud ruumis õpetamise protsessi?“ tulemustest, mis hõlmab mitut teemat: õpilaste roll avatud ruumis, takistused ja võimalused avatud ruumis õpetamisel õpetajate hinnangul ning õpetajate valmisolek ja hoiak seelses keskkonnas õpetada. Lisaks sellele antakse ülevaade õpetajate vahelisest koostööst ja õpetajate rollist avatud ruumis. Teemad on kirjutatud küsimustena.

3.2.1. Milline on õpilaste roll avatud õpperuumis?

Avatud ruumis on olulisel kohal õpilane ja õpilaskeskne õppimine (Foerster & Soldier, 1974). Töö eesmärgist lähtuvalt pidas uurija oluliseks teada saada, milline on õpilaste roll antud keskkonnas. Uurimuses saadud tulemustest selgus, et põhiline eesmärk, mida õpetajad soovivad, et õpilased saavutaksid, on vastutus oma õppimisprotsessi eest. Sealhulgas on õpilase ülesandeks 1) teha koostööd ja arvestada teiste õpilastega, 2) hankida teadmisi 3) valida endale sobiv õppimisala ehk sellega suureneb õpilaste valikuvabadus, kuidas oma õppetöö eesmärki saavutada. Väljavõtte õpetajate vastustest:

/.../ suur vastutus ongi õpilasel endal. /.../ tal peab tulema see sisemine motivatsioon teada saada asju. /.../ töötada erinevates gruppides, hankida teadmisi eee, aga noh see teadmiste hankimine ongi see, et nad peavad kasutama, nad peavad ikkagi saama noh omavahel hakkama. Nad peavad suutma ee jagada ülesandeid (Eva).

/.../ siuke kõige suurem eesmärk, et õpilasel oleks vastutust rohkem. /.../ vaid laps ise liigub ja ja võib olla tulebki lihtsalt ette öelda, kuhumaani on vaja jõuda, et siis on nende ülesanne sinna kuidagi saada ja nende olemasolevate abivahenditega see tööleht lahendada, see mõistatus lahendada, et sinna lõpptulemusse jõuda (Viktoria).

/.../ see on nagu piiratud autonoomia näiteks, et õpilastel on mingi eesmärk vaja täita, aga nad saavad näiteks valida, et kellega koos nad töötavad ja kus nad siis ee istuvad näiteks (Kaarel).

/.../ nad saavad ise võtta vastutuse, see on see, mida me alati loodame, et nad on neljanda klassi lõpuks selgeks saanud (Annika).

3.2.2. Millised on õpetaja poolt välja toodud avatud õpperuumi takistused?

Õpetajatel paluti vastata, millised on avatud ruumi probleemid. Välja toodud takistusi võib jagada seitsmeks erinevaks punktiks: välised segajad, eeltöö, õpilaste iseloom/eripära, õpilaste õpimotivatsioon, tagasisidestamine, ebaselge tööjaotus ja kehtestamine. Neid negatiivseid tegureid ja probleeme illustreerib allpool toodud tabel. Tabelis 3 on esitatud seitse põhilist õpetajate poolt välja toodud takistust. Intervjueeritavaid oli kokku neli ning tabelis on nende nimed asendatud pseudonüümiga. Tabelit analüüsides on näha, et kolm õpetajat arvab, et üheks takistuseks avatud ruumis on õpetajate suur ja aeganõudev eeltöö või ettevalmistus. Näited kolme õpetaja vastustest:

Miinuseks on see, et ee õpetajatel on vaja teha väga head koostööd, et need tunnid ettevalmistada. See tunni ettevalmistamine võib võtta nagu sellisel juhul aega (Eva).

Kuna see on meie jaoks üsna uus asi, siis võib olla see ettevalmistus on hästi, hästi suur (Viktoria).

Ühest küljest hästi palju nõuab see avatud õpperuum õpetajale eeltööd. Et ta peab mõtlema, kuidas need rühmad koostada, missugused ülesanded, et need ülesanded oleks võimalusel ka nagu erineva tasemega et on teada, et me anname näiteks nõrgematele lastele kindlad ülesanded (Annika).

Kaks õpetajat tõid välja, et üheks takistuseks on õpilaste individuaalne iseloom või omadus. Sealjuures rõhutatakse õpilaste eripäradele. Näide kahe õpetaja vastustest:

Räägitakse siin Eestis ka ju väga palju kaasavast haridusest...aga kõikidele õpilastele ei sobi see. Ee. Avatud ruum. Miks ei sobi? Sest, et lärm on suurem. /.../ kõikidele õpilastele ei sobi see avatud alal õppimine. /.../ kui sul ikkagi on lapsel selline haigus, et ta ei talu näiteks sellist lärmi või mingisuguseid asju, liigset sagimist, siis noh ei ole midagi teha. /.../ kui õpilane ei tule sellega toime, et avatud alal õppida, siis on õpetajal ka väga raske teda kuidagi motiveerida, kaasa tegema, kui ta ei ole vaimselt selleks valmis. (Eva).

/.../ me ei tea nende kõikide nagu selliseid eripärasid, siis on näha, et mõnda last ärritab eee ka selline väike müra. Mõnda last ärritab see, et õpetajaga on muidu analüüsitud kõik ülesanded läbi, aga nüüd ma pean ise lugema. Nüüd ma pean ise analüüsima (Annika).

Tabel 3. Õpetajate välja toodud takistused avatud õpperuumis õpetamisel (N=4)

Õpetajad	Välised segajad	Eeltöö	Õpilaste iseloom/ eripära	Õpilaste motivatsioon	Tagasi-sidestamine	Ebaselge tööjaotus	Kehtestamine
Annika		X	X			X	
Kaarel	X			X			X
Viktoria		X			X		
Eva		X	X				

Mõlema õpetaja vastusest selgub, et on õpilasi, kellele ei sobi sellist laadi õppimine nagu toimub avatud õpperuumis ehk õpilastele ei sobi või ei meeldi rühmas töötada. See sõltub aga õpilaste iseloomust ja eripärast ning omakorda võib osutuda probleemkohaks õpetajale, kes antud ruumis tundi läbi viib.

Annika tõi üheks murekohaks välja õpetajate vahelise tööjaotuse. Näide õpetaja vastusest:

Õpetajate poolt ongi mõnikord see, et üks teeb palju ja teised ei tee midagi onju või teevad vähe. Ee...(paus). Kui ei ole nagu selgesti paika pandud seda, et eee.. mina teen seekord sina teed siis järgmine kord (Annika).

Vastusest selgub, et kui õpetajatel pole selgelt ära jagatud tööülesanded ning puudub õpetajatevaheline koostöö, siis see võib osutuda takistuskohaks õpetamisel avatud ruumis.

Kaareli arvates on üheks miinuseks kehtestamine ja üldine klassikorra distsipliin. Oma vastust põhjendas õpetaja järgmiselt: /.../ *Õpetajal on ennast keerulisem kehtestada sellises avatud, mõnikord ilma selgete piirideta ruumis (Kaarel).* Seega rõhutab õpetaja avatud ruumi õpikeskkonnale. Teiseks tõi sama uuritav välja välised faktorid (/.../ *kui on ülesanded, kus õpilane peab võib olla väga konsertreeruma mingisugusele kindlale asjale, et siis avatud õpiruumis on natukene rohkem, tavaliselt natukene rohkem, väliseid segajaid (Kaarel)*) ja kolmandaks õpilaste motivatsiooni. Siinkohal põhjendas uuritav oma vastust selliselt: *see autonoomia töötab hästi, kui õpilaste motivatsioon on kõrge. Et kuna õpetajal endal on siis natukene vähem kontrolli, aga see on selline lühiajaline miinus (Kaarel).* Sama õpetaja rääkis ka ootamatustest, millega võib õpetaja nende kooli avatud õpperuumis kokku puutuda (/.../ *see on siuke hästi praktiline küsimus, mida meil on ka tulnud ette on see, et ee..see on muidugi lahendatav, et kas seda avatud õpiruumi nagu broneerida (Kaarel).*) Lisaks tõi Viktoria välja tagasiside andmise õpilastele ning sealjuures ka õpitulemuste kontrollimine ehk kas õpilased saavutasid teatud õpitulemuse või mitte. Samas arutles õpetaja selle üle, et tagasidestmist on kindlasti võimalik anda, kuid see nõuab õpetajalt põhjaliku läbimõtlemit.

/.../ aga tegelikult, et et kas uut osa üldse on võimalik kuidagi...Kindlasti on, aga see vajab ikkagi väga sügavalt läbimõtlemit ja ma arvan, et see võib praegu saada selliseks murekohaks, eriti kui alustada selle avatud õpiruumiga (Viktoria).

3.2.3. Millised on õpetajate poolt välja toodud avatud õpperuumi võimalused?

Õpetajatel paluti vastata, millised on avatud ruumi plussid. Intervjueeritavate vastustest võib välja tuua kuus positiivset aspekti: mitu õpetajat koos, lõimimine teiste õppeainetega, sotsiaalsete oskuste arendamine, vaheldus, õpilaste harjumine erinevate olukordadega, ja õpilaste vastutus õppimise eest. Õpetajate välja toodud võimalusi illustreerib allpool toodud tabel. Tabelis 4 on toodud kuus avatud ruumi võimalusi. Tabelis on õpetajate nimed muudetud.

Tabel 4. Õpetajate välja toodud võimalused avatud ruumis õpetamisel (N=4)

Õpetajad	Õpetajate koostöö	Lõiming	Sotsiaalsete oskuste arendamine	Vaheldus	Õpilaste harjumine eriolukordades	Õpilaste vastutus
Annika	X		X			
Kaarel			X	X	X	
Viktoria	X	X		X	X	X
Eva			X			

Analüüsides selgus, et kaks õpetajat arvab, et avatud õpperuum annab hea võimaluse teha koostööd õpetajatega. Ühes ruumis viibib mitu õpetajat ning tunni ettevalmistamisel tehakse omavahel läbirääkimisi. Näiteks jaotatakse omavahel ülesanded ära. Viktoria tõi välja lõimingu õppeainete vahel ehk ruumis on võimalik lõimida omavahel näiteks keeli või sotsiaallaineid. Sama uuritav arvab, et avatud ruum annab õpilastele võimaluse võtta vastutus oma õppimise eest (*/.../esiteks see on teistmoodi, eee on võimalik kasutada mitme õppeainega koos, selline integratsioon /.../ tõesti võib olla see vastutuse koht, et siin lasub see õpilasele suurem vastutus see ülesanne ära täita (Viktoria)*). Kolm õpetajat peavad oluliseks võimaluseks sotsiaalsete oskuste arendamise ehk õpilane saab avatud ruumis arendada oma suhtlusoskusi. Näited kolme õpetaja vastustest:

/.../ minu jaoks ongi kõige suurem pluss see, et noh just see sotsiaalsed oskused. Et nad peavad seda harjutama. See on eluks väga vajalik (Eva).

/.../ selle avatud ala üks suurimaid plusse on sotsiaalsete oskuste arendamine (Annika).

/.../ Ühesõnaga õpilaste eee... see kui nad saavad ise kaasa rääkida õpiruumi kujundamisel, siis see toetab ka sellist ee ma ei tea omavahelisi paremaid suhteid (Kaarel).

Üheks võimaluseks tuuakse veel toime tulemist ja harjumist erinevate olukordadega. Selle all mõeldakse just õpilaste omavahelist koostööd ning töötamist erinevate kaasõpilastega. Selle tõi välja kaks õpetajat.

/.../pluss on see ilmselt, et ee, et õpilane harjubki õppima ja töötama väga erinevates situatsioonides. /.../ sellekaudu harjub ta oma õppimist paremini juhtima (Kaarel).

Samamoodi õpetajad teevad omavahel koostööd. Samamoodi erinevad lapsed, kes võib olla ei ole harjunud üksteisega kootööd tegema (Viktoria).

Samad õpetajad arvavad, et avatud õpperuum annab võimaluse tavapärasele õppetööle kogeda midagi uut. Õpetajate vastusest võib leida sellised märksõnad nagu vaheldus, uudsus ja värskus (*Siis teine oluline pluss on see, et on võimalus luua vaheldust siis igapäeva rutiini (Kaarel), /.../ võib olla ka see uudsus ja selline värskus tuleb asjale juurde. Et ei pea olema kõik niimoodi nelja seina vahel (Viktoria)*).

3.2.4. Milline on õpetajate valmisolek ja hoiak avatud õpperuumis õpetamisele õpetajate hinnangul?

Õpetajatelt paluti vastata milline on nende suhtumine avatud õpperuumi õpetamisse.

Tulemustes selgus, et õpetajate hoiakud olid erinevad. Toetudes õpetajate seisukohale tuuakse välja kolm märksõna, mis iseloomustavad õpetajate hoiakuid: tahe, positiivne, sobivus. Tahte all peetakse silmas õpetajate isiklikku soovi õpetada avatud ruumis. Selle aspekti tõi välja üks uuritav (*/.../ selle õpetamise osas ongi see, et tegelikult peab ise tahtma. Et kui sa ikkagi ei taha ja see on täiesti vastumeelne sinu jaoks, siis see teeb teiste elu ka raskeks (Annika)*).

Sealhulgas mõtiskles sama õpetaja selle üle, et mis annab avatud õpperuumis õpetamine õpetajale (*/.../ tegelikult see on selline sisemine motiveerija õpetajale ka. Sa saad kogu aeg praktiseerida, proovida, kas õnnestub, kas ei õnnestu. /.../ sa harjud selle kohaga nii ära, et sa tahad lihtsalt olla siin (Annika)*). Antud õpetajat intervjuerides selgus, et uuritav on harjunud avatud õpperuumis õpetama ning tavaklassi tagasi õpetama minna õpetaja ei soovi.

Teine õpetaja suhtub avatud õpperuumi väga positiivselt tuues välja ka oma arvamuse uudse ruumilahenduse kui meetodi kohta järgmiselt:

No muidugi väga positiivne (naeratab). Sellesmõttes, et ma ei ütle et avatud õpiruum on nagu ekstra positiivne, aga minu põhimõte on see, et ee, et ruum, õpiruum on mingi vahend eesmärgi saavutamiseks. Me peame alati mõtlema, mis on meil eesmärk, leidma sobiva meetodi, ruumi, kõik muu. Ehk siis ee.. minu arvates on see lihtsalt hea õpetamisetunnus, kui me mõtleme nagu klassiruumist välja. (Kaarel).

Sama õpetaja käest küsiti arvamust, kuidas suhtuvad tema kolleegid antud keskkonda. Õpetaja arvates on kolleegide hoiak positiivne. Samas arutleb uuritav õpetajate võimekuse ja harjumuse üle järgmiselt:

Ma arvan, et meie koolis on tõesti nii, et kõik õpetajad suhtuvad hästi. Lihtsalt mõnel, mõni võib olla on rohkem...kas on rohkem enesekindlust või harjumust sellest mugavustsoonist välja tulla natukene ja siis noh tegutseda. Aga mõnel võib olla jääbki see natuke sellise harjumuse või või (mõtleb) mmm. Ka mõnes mõttes oskuse taha. Nii öelda avatumas sellises ebakindlamas ruumis tegutsemine nõuabki paremat klassi juhtimisoskust ja paremat läbimõtlemist. Aga suhtumine on kõigil positiivne (Kaarel).

Kolmanda õpetaja seisukoht on samuti positiivne olenemata avatud õpperuumis esinevatest probleemidest. Õpetaja tuli oma arvamust avaldades tagasi õpitulemuste tagasisidestamise juurde. Nimelt ei oska õpetaja ette kujutada, kuidas peaks toimima tagasiside andmine. Sealjuures peab ta oluliseks tõsiasja, et õpetaja peab arenema.

Ma alguses ee ei saanud päris täpselt aru, et mis selle mõte võib olla. Eem, aga kuna, kuna meie kool on niimoodi nüüd üles ehitatud, et et seda saab kasutada ja seda võiks kasutada ja nüüd eee siis nagu selle tänase tunni põhjal, siis ma mõtlen, et ikkagi päris tore. Et ee mis siis, et ee ettevalmistus on suur ja võib olla praegu keeruline, aga aga kõigil oli tore ja see tund läks kenasti. Ainult läbi tuleb mõelda võib olla see ee see tulemusekoht, et ee et kuidas, kuidas teada saada, et mis on selle käigus õpitud, /.../ vaid tegelikult peab saama kuidagi neid ülesandeid tagasisidestatud. Aga ma praegu ei kujuta ette näiteks seda kuidas, kuidas oleks võimalik terve päev seda teha erinevate klassidega. See on vist, see tundub praegu hästi ulmeline, aga, aga mina suhtun sellesse hästi ja mulle täitsa meeldib. Ma arvan, et õpetaja peab arenema ajas (Viktoria).

Eva hoiak tugines õppeainele. Uuritav tõi välja, et avatud õpperuum ei pruugi sobida iga aine õpetamiseks. Õpetaja arvates ei saa pidevalt sellist laadi keskkonda kasutada.

Minu suhtumine on selline, et jah on mingisugused ained, kus seda saab väga efektiivselt kasutada, aga mõnes teises aines seda nagu kogu aeg ei saa. /.../ Võib olla ka sotsiaalseid oleks hea avatud õpperuumis ee ee anda. Inimeseõpetust...näiteks. Aga igat aine kogu aeg avatud ee alal ja kogu aeg avatud õppemeetodil teha ei saa. Sest et ee, kui on ikkagi mingisugused asjad, mis vajavad nagu sellist rahu, vaikust ee rahuliku mõtlemist, et asjast aru saada, siis sellisel juhul see ei toida väga (Eva).

Kõigi nelja intervjuu tulemustest selgub, et valdavalt on suhtumine avatud õpperuumis õpetamisse positiivne. Välja toodud näidetest saab lugeda ka õpetajate valmisolekut õpetada avatud õpperuumis. Seda tõika võib lugeda nii positiivseks kui ka tagasihoidlikuks.

3.2.5. Kuidas kirjeldavad õpetajad koostööd ja õpetaja rolli avatud õpperuumis?

Antud teema keskendub kahele olulisele aspektile. Esiteks tuuakse välja, milline on õpetajate koostöö avatud ruumis. Teiseks esitatakse, milline on õpetaja roll avatud õpperuumis.

Uuritavalt paluti kirjeldada õpetajate omavahelist koostööd. Tulemustest selgus, et kõikide õpetajate ühine joon oli seotud tööjaotusega. See tähendab, et õpetajad kirjeldasid põhilist aspekti, millega tuleb koostöös arvestada. Näited õpetajate vastustest:

Mõnikord jaotasime ka ära tunniosad, et üks kolleeg teeb sissejuhatuse, teine teeb kokkuvõtte, kolmas teeb mingi põhiülesande sinna juurde (Annika).

/.../ nad jaotavad nagunii neid ka omavahelisi ülesandeid nagu kahe vahel ära. Sina valmistad selle ette, mina valmistan selle ette (Kaarel).

/.../ kuna see ala on suur, siis ee tuleb ära jagada, kus keegi õpetaja nõ juhendab, kus ta punkt nõ on, et kui õpilasel tekib probleeme, et saab alati abi küsida (Viktoria).

No arvestada tuleb sellega, et peab olema ikkagi tööjaotus. Tegelikult see tööjaotus peaks, et nagu asi hästi toimiks, peab nagu tööjaotus küllaltki nagu täpne. Et kes eee mida teeb. Mis on kellegi ülesanne. Kes on ainealaselt väga professionaalne, kes tunneb seda arvuti asja hästi ja kelle ülesanne on siis kõik need pesad üles sättida või tehnilised asjad. Kelle ülesanne on õpilastel olemas olla, toetada neid (Eva).

Tööjaotus peab olema selge ja täpne ning õpetajad peavad omavahel head koostööd tegema, et tund saaks läbi viidud. Üks õpetaja rääkis ka refleksioonist, millega õpetajad tegelevad pärast avatud ruumis antud tundi (*/.../ kui meil oli see päev läbi, siis päeva lõpuks jätsime korra selle nagu, mis edaspidi tuleb kõrvale, vaid analüüsisime läbi selle, mis me olime teinud ja tegime kohe ka muudatused sisse (Annika).*

Paralleelselt koostöö teemale puudutati ka õpetajate osatähtsust avatud õpperuumis. Uuritavad rääkisid lühidalt õpetajate tööst ning pigem toodi näiteid omast kogemustest. Tulemustest võib välja tuua järgmised fookused, mida leiti intervjuudest: lõimimine, õpilastega arvestamine, õpilaste arengu toetamine ja õpilaste suunamine. Nelja õpetajate kogemused hõlmasid peamiselt kolme fookust. Esimese õpetaja kogemused keskendusid kolmele protsessile: lõimimine, õpilastega arvestamine ja õpilaste arengu toetamine. Lõimisest rääkis õpetaja Annika (nimi muudetud) järgmiselt: *„Me otsime ühiseid teemasid, millisega annaks väga hästi siduda ja ja tõstame teemasid siis aastalõikes nagu niimoodi ümber, et et me kattuks loodusõpetusega. Mis puudutab õpilastega arvestamist, siis õpetaja vastus hõlmas kahte teemat. Esiteks rääkis õpetaja põgusalt õpilaste eripärast (/.../ võib olla on ka nagu kohati neil lihtsalt tähelepanu vaja, siis nendega on see, et seal on nagu see koht, kus õpetaja nagu peab hästi palju nagu juures olema ja kontrollima) ja teiseks tõi uuritav välja õpilaste vanuse ehk õpetajal tuleb arvestada ülesannete andmisel õpilaste vanusega (/.../ me neljandikega oleme alati teinud seda, et me teeme järkjärgult asju ja nende ülesanded, mida nad esialgu tegema siin hakkavad, ei ole üldse sellised nagu kuues klass näiteks teeb (Annika)).* Õpilaste arengu toetamist põhjendab õpetaja järgmiselt: *„Nüüd me oleme loobunud eee, et me ei võta jäägitult kõik ülesandeid, vaid selle asmele laseme lastel rühmatöid teha ja omavahel suhelda.“* Vastusest selgub, et selle viisiga püütakse arendada õpilaste suhtlemis- ja koostööoskust.

Kaareli vastus hõlmas kahte fookust: õpilaste arengu toetamine ja õpilaste suunamine. Õpetaja kirjeldas väga lühidalt, milline roll on õpetajal avatud õpperuumis (*Liiguti vastavalt nende punktide vahel jne...Ja õpetajad oli siis seal jah nõ kordineerimas seda. /.../ Need, kes on plaani läbi mõelnud... ee ja siis vastavalt seal juhendavad, suunavad jah. Ja toetavad (Kaarel)).* Viktoria selgitas õpetaja rolli avatud ruumis järgmiselt: *„Kui see tund iseenesest käib, siis ee kui ee mõned jaamad nõ ära selgitada, siis ee viimaste jaamade puhul ei pea ju*

enam midagi selgitama, vaid laps ise liigub ja ja võib olla tulebki lihtsalt ette öelda, kuhumaani on vaja jõuda (Viktoria).“ Vastusest selgub, et õpetajal tuleb olla suunaja, kes näitab ja selgitab ära tunni eesmärgid ning tegevused. Samal seisukohal on ka neljas õpetaja, kes rääkis õpilaste toetamisest ja suunamisest (/.../ me alguses anname kõikidele nendele neljale klassile need ee algteadmised ära...suuname neid mõtlema, suuname neid infot otsima ee ja nii edasi, et ee ja siis toimub siis nende iseseisev töö (Eva)*). Seega selgub, et õpetaja roll on toetada õpilaste arengut ning ülesannete ajal olla juhendaja ja suunaja. Tunni sissejuhatavas osas tuleks õpilastele enne meetodi alustamist ära selgitada tööjuhised ning põhiülesande juures tuleb olla pigem suunaja ning abistaja.*

3.3 Milliseid avatud ruumi tunnuseid on võimalik näha juba loodud avatud ruumides?

Järgnevalt antakse ülevaade viimase uurimisküsimuse „Millised avatud ruumi tunnuseid on võimalik näha juba loodud avatud ruumides?“ tulemustest, mida esitatakse kahes osas. Esimene analüüs hõlmab ühe tunni vaatlust avatud ruumis, kus vaadeldi lisaks füüsilisele keskkonnale ka õppeprotsessi. Teine keskendub ühe kooli avatud ruumi füüsilisele keskkonnale. Mõlemaid avatud ruume jäädvustati telefonikaameraga ning fotod esitati analüüside lõppu.

3.3.1. Mitteosaleva vaatluse analüüs

Analüüsis antakse ülevaade ühe tunni vaatlusest. Vaatluse eesmärk oli näha, milline on füüsiline keskkond avatud ruumis, mis meetodeid õpetajad kasutavad ning milline on õpetajate ja õpilaste roll selles keskkonnas. Sealjuures tahtis töö autor teada, milliseid tunnuseid võib näha juba loodud avatud ruumis.

Mitteosaleva vaatluse puhul jälgib vaatleja sündmusi loomulikus keskkonnas, kuid ei ole ise osaline (Laherand, 2008). Antud vaatluses jälgis töö autor avatud ruumi füüsilist keskkonda, meetodit, õpetajate ja õpilaste rolli ning tunnuseid. Vaatlus toimus aprilli keskel ning tund kestis 45 minutit. Ruumis oli 5 õpetajat ja umbes 60 õpilast. Enne vaatlemist püstitati vaatluse küsimused, mis aitasid uurijal keskenduda kindlale objektile (milline näeb välja avatud ruum, mis meetodit kasutavad õpetajad, milline roll on õpetajal ja õpilasel ja millised tunnused on antud ruumis).

Töö autor kirjeldab ruumi järgmiselt: ruum hõlmab tervet kooli neljandat korrust. See koosneb pikast koridorist ja õppeklassidest (lisa 4 ja 5). Klasse eraldab liuguksed, mida on mugav liigutada. Liuguksi kasutatakse ka tahvlitena, kuhu on võimalik markeriga kirjutada.

Keskkond on avar ning suur. Avatud õpperuum on sisustatud erineva kergesti liigutatava mööbliga (lisa 6). Näiteks tumbad, istumisalused, lauad ja toolid, mida on kerge ja mugav nihutada ühest kohast teise. Ruum on kaetud vaibaga, mis võib jätta mängutoa mulje.

Avatud ruumis olev tund oli seotud inglise ja saksa keelega. Tunnis olid kõik viienda klassi õpilased, kes õpivad vastavalt inglise ja saksa keelt (4 inglise keele rühma, 1 saksa keele rühm). Tund oli mõeldud inglise ja saksa keeles õpitud teemade kordamiseks ja kinnistamiseks. Õpetajad valisid meetodiks töö jaamades, mis koosnesid erinevatest ülesannetest. Jaamad olid ära jagatud klassidesse, mis on avatud alas eraldatud lükandustega. Ülesanded olid seotud nii nutivahenditega kui ka iseseisva mõtlemisega. Näiteks, märgi riigid kaardile lugedes järgmisi juhiseid: Find Estonia and colour it blue.

Tund algas sissejuhatusel, kus üks õpetaja rääkis tunni eesmärkidest ning ülesandest. Teised kolleegid olid end jaamadesse ära jaganud. Igal õpetajal oli oma jaam ja ülesanne. Pärast sissejuhatavat osa jagati õpilased rühmadesse juhuslikul teel (sünnikuu järgi), et kõik õpilased saaksid töötada erinevate õpilastega. Iga rühmaliige tõmbas loosi teel jaama numbri, mis omakorda oli ka rühmatöö alustuskohaks. Algas töö jaamades, kus õpilased lugesid iseseisvalt tööjuhust, täitsid antud töölehte ning liikusid seejärel järgmisesse punkti, kus ootas neid järgmine õpetaja.

Töö autor leidis mitu tähelepanekut. Esiteks täheldati, et õpetajad olid pigem vaatlevas ja juhendavas rollis, vajadusel aitasid ning suunasid rühmaliikmeid. Samuti täheldati, et õpetajatel oli selge tööjaotus (tunnis ei olnud segadust) ning hea ettevalmistus. See viitab aga sellele, et õpetajatel oli hea omavaheline koostöö, sest tund sujus kenasti. Teiseks, avatud ruumis kasutati rühmatööpõhist meetodit, milleks oli töö jaamades. Kolmandaks õpilaste ülesandeks oli käia ühest jaamast teise ning täita vastavad ülesanded. Sealjuures pidid õpilased omavahel koostööd tegema. Töö autor märkas, et iga grupp võttis vastutuse õppimise eest. Õpilastel oli eesmärk antud tööleht ära täita ning liikuda vastavalt ühest jaamast teise. Vaatleja jälgis toimuvat kõrvalt, vajadusel sai käia avatud alas ringi ning jälgida õppimist. Igat tähelepanekut märkis uurija paberile. Pärast vaatlemist vesteldi õpetajaga ning selgus, et avatud õpperuumis oli esimest korda sellist laadi õpe ning tundi hakati planeerima ning vastavaid ülesandeid koostama juba mitu nädalat enne.

3.3.2. Avatud ruumi füüsiline keskkond ühe kooli näitel

Lisaks eespool mainitule, külastas autor kooli, kus kasutatakse avatud ruumi meetodit. Külastuse eesmärk oli näha, milline näeb välja teise kooli avatud ruum ning millised tunnused

kajastuvad selles keskkonnas. Tegemist oli erakooliga, mis tegutseb 3 aastat. Võrreldes eespool välja toodud analüüsis, leidis töö autor mitmeid erinevusi. Koolis pole eraldi loodud avatud õpperuumi, vaid seda rakendatakse kui meetodit nii kooli sisealades kui ka õuealades (lisa 7) Sellegipoolest on õpilastel võimalus töötada kooli koridoris (lisa 8). Klassid on paigutatud lähestikku, kuid nende vahel puudub liuguks. Klassidesse on loodud väga õpilassõbralik keskkond. Üks pool ruumist on mõeldud õppimiseks, teine pool mängimiseks või rühmatööpõhiste meetodite läbiviimiseks (lisa 9). Kõikides klassiruumides on liigutatavad lauad ja toolid. Lisaks sellele veel pehmed toolid ja istumisalused (joonis 5).

Autor leidis kahte ruumi võrreldes ka kaks sarnasust. Esiteks mõlemas ruumis on liigutatav mööbel, et õpilastel oleks mugav oma asukohta muuta. Teiseks annavad ruumid võimaluse rakendada rühmatööpõhiseid meetodeid.

Selleks, et anda hea ettekujutus kahest avatud ruumist, küsis töö autor õpetajatelt luba antud keskkondade jäädvustamiseks. Õpetajatele kindlustati, et fotosid kasutatakse ainult uurimistöö eesmärgi saavutamiseks. Uurimistöösse tuuakse kaks joonist. Ülejäänud fotod võib leida lisadest.

Joonisel 4 on avatud õpperuum ühes koolis ning joonisel 5 on teise kooli visioon avatud õpperuumist. Esimese joonise peal võib näha avatud ruumi ühte osa ning liugustega eraldatud kahte õppeklassi. Teise joonise peal on kujutatud koridoris olevat lugemiskohta, mida õpilased kasutavad.

Joonis 4. Avatud õpperuum koolis

Joonis 5. Avatud õpperuumi visioon koolis

4. Arutelu

Töö autor soovis saada oma uurimuses vastused püsitatud kolmele avatud õpperuumiga seotud uurimisküsimustele.

Esimese uurimisküsimusega sooviti teada saada, kuidas mõistavad õpetajad avatud õpperuumi. Selleks uuriti, kuidas õpetajad tõlgendavad avatud ruumi mõistet, millised on õpetajate hinnangul avatud õpperuumi tunnused ning milliseid õppemeetodeid antud ruumis kasutatakse. Käesoleva töö uurimistulemused sarnanesid teoreetilise ülevaatega selle poolest, et õpetajatel pole ühest definitsiooni avatud õpperuumile, mida polnud ka eelmisel sajandil uuritud autoritel nagu Rothenberg (1989) ja Horwitz (1979), kes tõid välja, et uuringud ei suuda ära määratleda, mida täpselt tähendab „avatud“.

Varasemalt leidis Cuban (2004), et see on koht, kus õpilased tegutsevad koos ning toetuvad oma varasematele kogemustele. Horwitz (1979) toob oma artiklis välja, et mõistet „avatud ruum“ peetakse arhitektuuriliseks tähenduseks ehk õpperuum on suur ala ilma seinteta ning kus õpib palju lapsi. Rothenberg (1989) arvab, et avatud õpperuum on mõeldud selleks, et õpilased saaksid õppida, kuidas tuleb töötada individuaalselt ja koos teiste õpilastega. Kuigi uurimistulemused avatud õpperuumi mõiste kohta olid erinevad, võib õpetajate vastustest leida mõned tõekspidamised. Esimene õpetaja tõlgendas avatud õpperuumi õppimise seisukohalt kui keskkonda, kus saab areneda õpilaste sisemine motivatsioon, teine defineeris ruumi kui mõtteviisi ja vahendit, mida saab koolis kasutada ning rakendada, kolmas tõi välja, et ruumis tehakse koostööd ning õppeaineid saab omavahel lõimida, neljas õpetaja mõistab seda kui kohta, kus õpilased on ühes ruumis koos, saavad liikuda ning teha ülesandeid erinevates avatud õpperuumis olevates kohtades. Toetudes eelnevale saab järeldada, et avatud ruum on koht, kus suurem rühm õpilasi tegutsevad ning õpivad koos samas ruumis. Toetudes leitud artiklitele ja uurimistulemustele, mis kajastavad avatud õpperuumi mõistet (Cuban, 2004, Foerster & Soldier, 1974; Mingshun, 2010; Rothenberg, 1989; Sliberman, 1970, viidatud Costley, 2009 j, White, 1974), sõnastas töö autor oma uurimistöös avatud ruumi definitsiooni järgmiselt: avatud ruumiks võib pidada rühmapõhist ja paindliku ruumi ja mööbli kasutusega õpikeskkonda, mis toetab enesejuhtimist, vastutust ning loovust. Selgub, et uurimises osalenud õpetajate tõlgendused sarnanevad teoorias esitatud kirjeldustega ning töö autori välja toodud definitsiooniga.

Autori uurimuses selgus, et põhiliseks tunnusjooneks, mida kõik õpetajad välja tõid, on nutivahendite olemasolu ning liigutatav mööbel. Foerster ja Soldier (1974) mainivad oma artiklis, et avatud ruumis on mööbel ja õppimisvarustus ning materjalid paigutatud õppimiskeskmesse. Mööbli paigutusest antud töö tulemustes ei kajastanud. See- eest toodi

veel välja, et ruum nõuab avatud suhtumist ja loomingulist mõtlemist, õpperuumis on palju koostööd klasside vahel ning ruumis peavad õpilased õppima, arendama ja rakendama oma sotsiaalseid oskusi. Li Mingshun (2010) arvab, et avatud ruumis on õpetamise peamised tunnused avatus, demokraatia ja õpetlikkus ning “mõtlemise” rõhutamine õppimise protsessis, mis on vajalikud õpilaste loomingulise mõtlemise arendamiseks ja õpilaste loova mõtlemise kasvatamiseks. Rothenbergi (1989) tunnused keskenduvad aga õpilastele. Autor toob välja, et õpilased a) saavad vabalt liikuda ja kohti vahetada, b) töötavad rühmades, c) jäävad vastutavaks oma töös d) teevad aktiivset uurimist ja avastamist. Selgub, et avatud ruumi tunnuseid tuuakse välja väga erinevalt ning seetõttu puudub ühene mõistmine.

Meetodite puhul tuli välja, et avatud õpperuumis kasutatakse põhiliselt paaris- ja rühmatööpõhiseid meetodeid. Varasemalt on avatud ruumi meetoditest rääkinud Foerster ja Soldier (1974), kes tõid välja, et õpilased jagavad omavahel ideid, lahendusi ja vastuseid ning aitavad üksteist. White (1974) ja Rothenberg (1989) peavad samuti ühes meetodiks rühmatöö. Seetõttu võib järeldada, et peamiselt kasutatakse avatud õpperuumis rühmatööpõhiseid meetodeid.

Teise uurimisküsimusega sooviti teada saada, kuidas iseloomustavad õpetajad avatud ruumis õpetamise protsessi. See omakorda jagati viieks alapeatükiks: õpilased, takistused, võimalused, õpetajate valmisoleks ja hoiak ja õpetajate vaheline koostöö. Uurimuses saadud tulemustest selgus, et põhiline eesmärk, mida õpetajad soovivad, et õpilased saavutaksid, on vastutus oma õppimisprotsessi eest. Samal seisukohal on ka varasemad autorid (Foerster & Soldier, 1974; Rothenberg, 1989; Sliberman, 1970, viidatud Costley, 2009 j, White, 1974). Järelikult on avatud õpperuumis oluline õpilaste vastutus oma õppimise eest.

Käesoleva magistritöö uurimistulemustest tuli välja, et avatud ruum nõuab õpetajalt suurt ettevalmistust ja läbimõtlemist. Pääaegu samal seisukohal on White (1974), kes mainib, et õpetaja peab panustama avatud ruumi oma aega ka pärast tööd, sest see pole maagiline klassiruum, vaid nõuab tööd ja pühendumist. Samas tuli töö tulemustes välja, et ruum annab võimaluse õpilastele arendada oma sotsiaalseid oskusi. Erinevalt sellest pole varasemalt uuritud, millised on sellise keskkonna võimalused, kuid on tehtud uuring õpilaste motivatsioonist (Kask, 2016).

Antud töös uuriti õpetajate hoiakuid. Enamasti suhtuvad õpetajad keskkonda positiivselt. Varasemalt on väga vähe uuritud õpetajate hoiakut ja valmisolekut, mistõttu on oluline edaspidi seda uurida.

Õpetajate vahelises koostöös tuleks arvestada tööjaotusega. Tulemustes selgus, et tööjaotuses peab olema selge ning täpne. Selleks peavad aga õpetajad tegema omavahel

tihedalt koostööd ning läbirääkima kõik planeeritud tegevused. Sealhulgas selgus, et õpetaja roll on olla toetaja, juhendaja ja suunaja. Foerseri ja Soldieri (1974) arvates peaksid õpetajad olema pigem õppeprotsessi juhtijad ning instruksioonide jagajad. Rothenberg (1989) leiab, et õpetaja peab õpilasi juhendama ja aitama õpilastel oma tegevust planeerida. Järelikult võib pidada õpetaja oluliseks ülesandeks õpilaste toetamist, suunamist ning juhendamist.

Kolmas uurimisküsimus keskendus vaatlustulemustele. Sooviti teada saada, milliseid avatud ruumi tunnuseid on võimalik näha juba loodud avatud ruumides. Autoril puudub info sellest, millised olid kunagised avatud ruumid. Seega ei saa tuua seost tänapäevase ruumilahenduse vahel. Vaatlustulemustes selgus, et ruumides on kergesti liigutatav mööbel ning keskkonnas kasutatakse nutivahendeid ja rühmatööpõhiseid meetodeid.

Käesoleva magistritöö eesmärk oli välja selgitada, milline on õpetajate arusaam avatud õpperuumist ja seal õpetamisest. Selleks kasutati avatud ruumis õpetavate õpetajate seniseid kogemusi ning arvamusi, kust saadi vastused kolmele uurimisküsimusele. Esiteks mõistavad uurimuses osalenud õpetajad avatud õpperuumi mõistet erinevalt. Õpetajad tõlgendasid seda õppimise, meetodi, õpetamise ja õpilaste seisukohalt. Teiseks saadi teada, millised on avatud ruumi tunnused ning mis meetodeid kasutatakse sellises keskkonnas. Põhiliseks tunnuseks, mida toodi tulemustes välja, võib pidada liigutava mööbli ja nutivahendite olemasolu ning oluliseks meetodiks võib lugeda rühmatöö. Õpetajad kirjeldasid avatud ruumis õpetamist lähtudes oma kogemustest, kus selgus, et õpetajate roll on olla juhendaja, suunaja ja toetaja.

Lisaks sellele esitati veel järgmised tulemused: takistused ja võimalused õpetajate hinnangul, hoiak ja valmisolek, õpetajate omavaheline koostöö ning kahe kooli vaatlustulemused. Töö oluliseks pooleks võib veel pidada autori avatud ruumi definitsiooni, mida sõnastati leitud artiklite kirjeldustest.

4.1 Töö piirangud ja soovitus edasiseks uurimiseks

Tööl on mitmeid piiranguid. Esiteks peamiseks piiranguks oli vähene kaasaegsema kirjanduse olemasolu. Kuna antud teemat on autorile teadaolevalt vähe uuritud, pole sellele loodud ka vastavat kirjandust. Seetõttu tuli toetuda vanematele olemasolevatele allikatele. Teiseks oli autoril keeruline leida koole, kus on loodud avatud ruumid, sest meediakanalites pole seda kajastatud. Selle põhjuseks võib olla see, et avatud ruum on uudne keskkond, mida Eestis hakatakse viimastel aastatel rakendama või ehitama. Kolmandaks leitud koolidest oli väga vähe õpetajaid, kes tahtsid osaleda intervjuus. Selle taga võib olla ka vähene kogemus avatud ruumis õpetamisel. Uurimistulemused pole kindlasti üldistatavad, kuna töö põhineb nelja

õpetaja hinnangutel ja arusaamadel. Üheks piiranguks võib lugeda ka autori väheseid kogemusi ja teadmisi kvalitatiivsete andmete analüüsimisel. Sellist uurimisviisi ja analüüsi kasutab autor esimest korda. Sellegipoolest on võimalik tööd pidada algseks materjaliks teistele uurijatele, mis püüdis anda ülevaate uudest teemast ning sealses keskkonnas õpetavate õpetajate arusaamadest. Töö autor leiab, et antud töö on hea materjal ka õpetajatele, kes hakkavad õpetama või õpetavad avatud ruumis, leides siit häid soovitusi juba õpetavatelt õpetajatelt.

Kuna antud töös on õpetajate hoiakute ja valmisolekute tulemused esitatud pinnapealselt, tuleks tulevikus täpsemalt uurida, milline suhtumine on õpetajatel antud keskkonnas õpetamisel. Samuti tuleks leida rohkem õpetajaid, kes puutuvad kokku avatud ruumiga. Viimasega seostuvad väga hästi soovitusel antud uuringus osalenud õpetajatelt (vt Lisa 10). Kitsaskohaks võib osutada see, et pole kuskil meediakanalitest kajastatud avatud ruumide loomist. Kuna sellist ruumilahendust rakendatakse järk-järgult üha rohkem, siis oleks hea intervjuuerida neid õpetajaid, kes alles alustavad selles õppekeskkonnas õpetamisega, et näha, millised murekohad on nii-öelda avatud ruumiga just algavatel õpetajatel.

5. Tänu sõnad

Täna kõiki, kes toetasid mind käesoleva uurimistöö kirjutamisel. Täna uurimuses osalenud õpetajaid, kes leidsid oma töö kõrvalt aega intervjuuks. Erilised tänud on mu kolleegidele, kes olid alati väga vastutulelikud ning toetavad. Samuti tänan oma peret ja sõpru, kelle toetusega ja motiveerivate sõnadega sain oma töö kirjutatud.

6. Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

7. Kasutatud kirjandus

- Costley, K.C. (2009). *Charles Silberman's "Crisis in the Classroom, The Remaking of American Education": A Critical Analysis*. Külastatud aadressil:
<https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED504282.pdf>
- Cuban, L. (2004). The open classroom. *Education next*, 2. Külastatud aadressil:
<http://educationnext.org/theopenclassroom/>
- Dewey, J. (1910). How we think. Külastatud aadressil
<https://archive.org/stream/howwethink00dewegoog#page/n12/mode/2up>
- Foerster, L. M., & Soldier, D. L. (1974). Open education and native american values. Külastatud aadressil:
http://www.ascd.org/ASCD/pdf/journals/ed_lead/el_197410_foerster.pdf
- Grady, R. T. (2003). An Interpretation of Dewey's Experiential Learning Theory. Külastatud aadressil: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED481922.pdf>
- Guo-Qi, N., Zhi-Qiang, Y., & Yun, H. (2016). The Establishment of the Open Teaching Classroom. *Eighth International Conference on Measuring Technology and Mechatronics Automation*. Külastatud aadressil:
<http://eds.b.ebscohost.com.ezproxy.utlib.ut.ee/eds/detail/detail?vid=4&sid=659c152d-182c-44b4-b78d-67f62220a741%40sessionmgr104&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#AN=eds-eee.7488664&db=edsee>
- Haridus- ja teadusministeerium. (2014). Eesti elukestva õppe strateegia 2020. Külastatud aadressil: <https://www.hm.ee/sites/default/files/strateegia2020.pdf>
- Haridus- ja teadusministeerium. (2019). Haridus- ja teadusstrateegia aastateks 2021-2035. Külastatud aadressil: <https://www.hm.ee/et/kaasamine-osalemine/haridus-ja-teadusstrateegia-aastateks-2021-2035>
- Haridus- ja teadusministeerium. (s.a). Eesti elukestva õppestrateegia 2020. Külastatud aadressil: <https://www.hm.ee/et/elukestva-oppe-strateegia-2020>
- Haridus- ja teadusstrateegia 2021-2035. (2019). Kolme ekspertrühma visioonidokumentide kokkuvõte. Külastatud aadressil:
https://www.hm.ee/sites/default/files/tark_ja_tegus_eesti2035_kokkuvottev_visioonidokument.pdf

- Heidmets, M., Slabina, P., & Vinter, K. (2015, veebruar 6). Õpikäsitus ja koolikultuur. *Õpetajate leht*. Külastatud aadressil: <http://opleht.ee/2015/02/opikasisitus-ja-koolikultuur/>
- Hirsijärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2005). *Uuri ja kirjuta*. Tallinn: Medicina
- Horwitz, A.R. (1979). Psychological Effects of the "Open Classroom". *Review of Educational Research*, 49(1), 71-85.
- Kalmus, V., Masso, A., & Linno, M. (2015). Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas: Kvalitatiivne sisuanalüüs. Külastatud aadressil: <http://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>
- Kask, K. (2016). Avatud ruumi õppekeskkond Tartu Hansa koolis- ootused ja arvamused. Pärismaa, S. (Toim), *Uuenduslik koolidisain kui haridusmuutuste kiirendi*. Tartu: Tartu Linnavalitsuse haridusosakond.
- Kask, K. (2016). Uuringu „Õpilaste motivatsioonist õppimisel avatud õppekeskkonnas“ aruanne. Külastatud aadressil https://www.tartu.ee/sites/default/files/uploads/Haridus/Uuringu_aruanne_Klaara_Kask.pdf
- Kink, K. (2013). *Klassiõpetajate arusaamad õppekäigu olemusest, olulisusest, efektiivsusest ning õpetaja rollist õppekäigu protsessis*. Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikool. Külastatud aadressil: https://sisu.ut.ee/sites/default/files/opistsenaariumid/files/kink_kaie.pdf
- Kink, T. (2016). Uus on hästi unustatud vana. Pärismaa, S. (Toim), *Uuenduslik koolidisain kui haridusmuutuste kiirendi*. Tartu: Tartu Linnavalitsuse haridusosakond.
- Laherand, M. L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: Infotrükk.
- Mingshun, L. (2010). Study on Students' Creative Thinking Cultivated by Open Classroom Teaching Method.
- Nordahl, T. (2005). *Õppekeskkond ja pedagoogiline analüüs*. Norra kasvatus-, heaolu- ja vananenmisuuringute instituut.
- OECD. (2014). *A Teachers' guide to TALIS 2013: Teaching and Learning International Survey*. Külastatud 03.02.2019, aadressil: https://read.oecd-ilibrary.org/education/a-teachers-guide-to-talis-2013_9789264216075-en#page1
- Pedaste, M. (s.a). Süstemaatiline kirjanduse ülevaade õpikäsituse nüüdisaegsuse hindamiseks sobivate mõõtvahendite leidmiseks. Külastatud aadressil: http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/55715/opikasisituse_kirjanduse_ylevaade_TY_raport.pdf?sequence=4&isAllowed=y

- Piaget, J. (1926). The Language and Thought of the Child. Külastatud aadressil <http://www.butler-bowdon.com/jean-piaget---the-language-and-thought-of-the-child.html>
- Pill, E. (2009). Väljundipõhise õppekava koostamine: juhendmaterjal töögruppidele. Külastatud aadressil: http://193.40.101.18/images/7/7b/%C3%95pitulemused_juhendmaterjal_31_03_09.pdf
- Pärismaa, S. (Koost). (2016). Uuenduslik koolidisain kui haridusmuutuste kiirendi. Tartu: Tartu Linnavalitsuse haridusosakond.
- Rothenberg, J. (1989). The Open Classroom Reconsidered. *The Elementary School Journal*, 90(1), 68-86.
- Tartu Variku kooli kodulehekül. (s.a). Külastatud aadressil: <http://www.variku.tartu.ee/>
- Vihalemm, T. (2014). Vaatlus. Külastatud aadressil: <http://samm.ut.ee/vaatlus>
- White E. J. (1974). To Start an Open Classroom Proceed with Caution. *The Elementary School Journal*, 74(6), 321-325.
- Vinter, K. (2017). Traditsiooniline vs konstruktivistlik õpikäsitus. Heidmets, M. (Toim), *Õpikäsitus: teooriad, uurimused, mõõtmine. Analüütiline ülevaade*. Külastatud aadressil: https://drive.google.com/file/d/0B_Q_ebaiVzV9ZnNBc3RGOWxSNVE/view
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu: Tartu Ülikool. Külastatud aadressil: http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf

Lisad

Lisa 1. Intervjuu küsimustik

Lisa 2. Väljavõte koodidest QCMap programmist

Lisa 3. Exceli väljavõte andmetest. Esimeses tulbas on intervjuud, teises koodide numbrid, kolmandas koodi pealkiri ning neljandas vastav lause intervjuust

Lisa 4. Avatud ruumi pikk koridor koos õppeklassidega

Lisa 5. Avatud ruumi õppeklass

Lisa 6. Liigutatav mööbel

Lisa 7. Õues avatud ruumi nägemus

Lisa 8. Pikk koridor teises koolis

Lisa 9. Rühmatööpõhiste meetodite jaoks mõeldud klassiosa

Lisa 10. Õpetajate soovitusel teistele kolleegidele

Lisa 1. Intervjuu küsimustik

Mis aineõpetaja Teie olete? Mitmendat kooliastet õpetate? Kaua olete avatud õpperuumi kasutanud?

I teema- avatud õpperuum

1. Kuidas teie tõlgendate mõistet avatud õpperuum (avatud klassiruum)?
2. Kirjeldage enda kooli avatud õpperuumi. (Kas need on teie kooli avatud õpperuumi tunnusteks?) Mis õppeainetes õpperuumi kasutatakse? Mis klassidele on ruum mõeldud? (Miks?)
3. Millised meetodeid kasutate avatud õpperuumis? Mis (õppe) vahendeid saab avatud õpperuumis kasutada? Milline on õpilaste roll avatud õpperuumis?
4. Millised on avatud õpperuumi plussid? Millised on avatud õpperuumi miinused?
5. Kirjeldage, milline näeb välja üks tund avatud õpperuumis?

II teema- õpetajad

6. Kui palju õpetajaid teie koolist kasutavad avatud õpperuumi?
7. Kirjeldage õpetajate vahelist koostööd avatud õpperuumis. Millega tuleb koostöös arvestada? Kuidas valmistate ette tunde avatud õpperuumis?
8. Milline on teie suhtumine/hoiak avatud ruumis õpetamisse? Milline hoiak on teistel kolleegidel?
9. Missuguste probleemidega võivad õpetajad avatud õpperuumis silmitsi seista?
10. Mis arvate, mis erinevus on avatud ruumis õpetava õpetaja ja tavaklassis õpetava õpetaja vahel?

III teema- õpetamine avatud õpperuumis

11. Millised võimalused on teie koolis avatud õpperuumis õpetamisel? Millised takistused on avatud õpperuumis õpetamisel? (*Lisaküsimused*)
12. Kuidas suhtuvad õpilased avatud õpperuumis õppimisse? Milline on õpilaste tagasiside avatud õpperuumi kohta? Kas teevad ülesandeid meeleldi? Kas on motiveeritud?
13. Kas õpilastel oli raske uue õpperuumiga kohaneda? Mis tekitas raskusi?
14. Milliseid soovitusi (oma kogemuste põhjal) annate õpetajatele, kes puutuvad kokku või hakkavad kokku puutuma avatud õpperuumiga?

Lisa 2. Väljavõte koodidest QCMap programmis

I: Ja.

K: Ee. Siis teine oluline pluss on see, et on võimalus luua vaheldust siis igapäevase rutiini.

I: Mhmh.

K: Ee. Kolmas pluss on see ilmselt, et ee, et pilane harjubki õppima ja tõttama vga erinevates situatsioonides. Et noh ma ei tea nii nagu tõeelus on, et me peame olema valmis tõeama erinevate inimestega, erinevates asukohtades. Et ka pilane harjub oma...Ja sellekaudu harjub ta oma õppimist paremini juhtima.

I: Mhmh.

K: Ee jaa.. (paus). Ee võib olla siis neljas osa on see, et ee..mis seosutub muidugi esimestega, aga on see, et ee..et pilaste mmm...(mõtleb). Hesenaga pilaste eee... see kui nad saavad ise kaasa rakkida püruumi kujundamisel, siis see toetab ka sellist ee ma ei tea omavahelisi paremaid suhteid, eee..(paus). Jah.

I: Sotsiaalne...

The screenshot shows a vertical list of codes on the right side of the text: C10 (grey), C11 (pink), C12 (yellow), and C12 (yellow). A context menu is open over the C11 code, displaying the text 'C11' with a close button, '+ vaheldus' (change), and 'delete'.

Lisa 3. Exceli väljavõte andmetest. Esimeses tulbas on intervjuud, teises koodide numbrid, kolmandas koodi pealkiri ning neljandas vastav lause intervjuust

	A	B	C	D	E	F	G	H	I
17	Intervjuu 4	C4	miinus- õpilaste eripära	Rõõgitakse siin Eestis ka ju väga palju kaasavast haridusest...					
18	Intervjuu 4	C4	miinus- õpilaste eripära	kes millestki aru ei saa, siis teine rõõhmas aitab jõrgi. Aga just					
19	Intervjuu 4	C4	miinus- õpilaste eripära	Noh et ee, et kui sul ikkagi on lapsel selline haigus, et ta ei talu r					
20	Intervjuu 1	C1	miinus- õpilaste motivatsioon mada	Aga nend see õpilane, kellel ee... (võike paus) kellele õlesa					
21	Intervjuu 2	C1	miinus- õpilaste motivatsioon mada	kui õpilaste õpimotivatsioon ei ole kõrge, siis õpetajal on v					
22	Intervjuu 2	C14	Ootamused	Kui me rõõgime õuest, kui avatud õpiruumist, siis muidugi i					
23	Intervjuu 2	C14	Ootamused	Kolmas asi, see on siuke hõsti praktiline kõsimus, mida meil o					
24	Intervjuu 2	C14	Ootamused	Et kui on jõrsku kahel õpetajal tuleb see idee või kolmel, et ta					
25	Intervjuu 3	C15	pluss lõiming	Ongi võib olla see, et esiteks see on teistmoodi, eee on võima					
26	Intervjuu 1	C5	pluss mitu õpetajat	õhest kõllest on nagu pluss, et meil on neli vaba õpetajat, ke					
27	Intervjuu 3	C5	pluss mitu õpetajat	Samamoodi õpetajad teevad omavahel koostõõd					
28	Intervjuu 1	C8	pluss sotsiaalsete oskuste arendam	avatud ala õks suurimaid plusse on sotsiaalsete oskuste arenda					
29	Intervjuu 2	C8	pluss sotsiaalsete oskuste arendam	õhesõnaga õpilaste eee... see kui nad saavad ise kaasa rõõõ					

Lisa 4. Avatud ruumi pikk koridor koos õppeklassidega

Fotode autor: Mariia Medvichuk

Lisa 5. Avatud ruumi õppeklass

Lisa 6. Liigutatav mööbel

Lisa 7. Õues avatud ruumi nägemus

Lisa 8. Pikk koridor teises koolis.

Lisa 9. Rühmatööpõhiste meetodite jaoks mõeldud klassiosa

Lisa 10. Õpetajate soovitused teistele kolleegidele

SOOVITUSED	
Õpetaja 1	<ul style="list-style-type: none">• Planeerida tunde detailselt.• Peab olema soovi proovida, katsetada ja areneda.• Tee oma töö mugavamaks.• Mitte karta kriitikat, vaid kuulata teiste ettepanekuid.• Tee sisulist koostööd teiste õpetajatega.
Õpetaja 2	<ul style="list-style-type: none">• Lepi sellega, et avatud alal võib tekkida segadusi.• Julge katsetada.• Ära ole kinni ainult eesmärgis ja meetodis.• Arvesta erinevate õpilaste vajadustega.• Mõtle läbi avatud ala mõju teatud õpilastele.
Õpetaja 3	<ul style="list-style-type: none">• Avatud ruum on tore, loominguline ning huvitav nii õpilastele kui ka õpetajatele.• Pole vaja karta.
Õpetaja 4	<ul style="list-style-type: none">• Planeerida tundi detailselt.• Ole loominguline ja täpne.• Ole ise avatud.• Ole valmis ootamatusteks.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Mariia Medvichuk,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Avatud õpperuumis õpetavate õpetajate arusaamad avatud ruumi olemusest ja seal õpetamisest“, mille juhendaja on Mario Mäeots, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Mariia Medvichuk

23.05.2019